

DUURZAAM ENERGIEACTIEPLAN VOOR DE GROEP 'KLIMAATOVERLEG MIDWEST'

DEFINITIEVE VERSIE DECEMBER 2016

INLEIDING 5

1	het Burgemeestersconvenant	5
2	de groep ‘Klimaatoverleg Midwest’	5
3	duurzaam energieactieplan (SEAP)	6
4	totstandkoming van het duurzaam energieactieplan voor de groep via participatie	7
4.1	interne werking binnen de steden en gemeenten	7
4.2	externe ondersteuning geboden aan de steden en gemeenten	8
4.3	participatieve aanpak voor externe doelgroepen	9
5	uitvoering van het duurzaam energieactieplan	10
5.1	uitwerking van de acties	10
5.2	financieel luik	11

HUIDIGE SITUATIE 13

1	CO₂-uitstoot in de regio ‘Klimaatoverleg Midwest’ in het jaar 2011	13
2	CO₂-uitstoot in de regio ‘Klimaatoverleg Midwest’ in het jaar 2020 zonder bijkomende maatregelen	17

DOELSTELLINGEN 19

1	nagestreefde reductie	19
2	algemene uitgangspunten	19
3	cijfers per thema	20

ACTIES 21

1	gemeente als organisatie	21
1.1	doelstelling	21
1.2	acties in de kijker	21
1.3	regionale acties	22
1.4	individuele acties	23
2	wonen	30
2.1	doelstelling	30
2.2	acties in de kijker	31
2.3	regionale acties	32
2.4	individuele acties	33
3	mobiliteit	40

3.1	doelstelling.....	40
3.2	acties in de kijker.....	40
3.3	regionale acties.....	41
3.4	individuele acties.....	42
4	tertiaire sector.....	50
4.1	doelstelling.....	50
4.2	acties in de kijker.....	50
4.3	regionale acties.....	51
4.4	individuele acties.....	52
5	lokale energieproductie.....	54
5.1	doelstelling.....	54
5.2	acties in de kijker.....	54
5.3	individuele acties.....	55

VERDERE OPVOLGING 56

BIJLAGE 1: LIJST MET AFKORTINGEN 57

BIJLAGE 2: LEGENDE TABEL REGIONALE ACTIES & INDIVIDUELE ACTIES 59

1 het Burgemeestersconvenant

Het Burgemeestersconvenant is een Europees initiatief waarbij lokale overheden zich vrijwillig engageren om minder CO₂ uit te stoten. Het staat ook bekend onder diens Engelse benaming 'Covenant of Mayors' of kortweg 'CoM'.

Met het convenant richt de Europese Commissie zich voor de eerste keer tot de lokale overheden, dit om hun inspanning bij de uitvoering van een duurzaam beleid te onderschrijven en ondersteunen. Dat lokale overheden een cruciale rol spelen bij het terugdringen van de CO₂-uitstoot valt niet te ontkennen. Stedelijke activiteiten zijn verantwoordelijk voor 80% van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot. Bovendien staan lokale overheden dicht bij de bevolking.

Het verminderen van de CO₂-uitstoot kan door efficiënter om te gaan met energie en het gebruik van duurzame energiebronnen (hernieuwbare energie) op het grondgebied te verhogen.

De verbintenis kent daarbij een minimum doelstelling: de ondertekenaars geven aan de 20% CO₂-reductiedoelstelling van de Europese Unie tegen 2020 minstens te behalen. Hoe de doelstelling behaald wordt, moet aangegeven worden in een duurzaam energieactieplan, ook gekend als SEAP.

2 de groep 'Klimaatoverleg Midwest'

Op 3 juni 2015 ondertekenden volgende 7 West-Vlaamse steden en gemeenten samen het Burgemeestersconvenant onder de groepsnaam 'Klimaatoverleg Midwest': Ingelmunster, Lichtervelde, Meulebeke, Oostrozebeke, Ruiselede, Tielt en Wingene.

Binnen het Burgemeestersconvenant bouwen deze steden en gemeenten als groep aan een duurzaam lokaal energie- en klimaatbeleid. Hierbij hebben ze besloten voor het gezamenlijk grondgebied te gaan voor de minimumdoelstelling van 20% minder CO₂-uitstoot tegen 2020, dit ten opzichte van het referentiejaar 2011. De thema's die aangepakt worden zijn de gebouwen/installaties/voorzieningen van het stedelijk/gemeentelijk patrimonium, de residentiële gebouwen en de tertiaire sector alsook de gemeentelijke openbare verlichting, het gemeentelijk wagenpark, het particulier en commercieel vervoer, het openbaar vervoer, de lokale elektriciteitsproductie en de lokale warmte/koudeproductie.

Met de groep wordt in het kader van het Burgemeestersconvenant nauw samengewerkt met Moorslede. Deze gemeente diende op 3 juni 2015 individueel in te tekenen gezien niet voldaan werd aan de Europese voor-

waarde dat de gemeenten die nauw samenwerken (onder de zogenoemde optie 2) onderling aan elkaar moeten grenzen. De wens van de gemeente was echter wel samen te werken met de gevormde groep Midwest, die daar ook open voor stond. In bepaalde regionale acties is daarom ook de gemeente Moorslede een deelnemer.

3 duurzaam energieactieplan (SEAP)

Europa biedt met het Burgemeestersconvenant een kader dat iedere stad, gemeente of groep van steden en gemeenten kan gebruiken om een actieplan op te stellen en te implementeren.

■ stap 1: opstellen van een duurzaam energieactieplan, met de nulmeting als uitgangspunt

Om de totale CO₂-uitstoot op het grondgebied te kunnen reduceren met 20% tegen 2020 dient er eerst een nulmeting uitgevoerd te worden. Daarmee wordt een beeld gevormd van de CO₂-uitstoot bij de aanvang van het project. Als referentiejaar voor deze nulmeting is het jaar 2011 gekozen. Dit is het eerste jaar waarvoor er voldoende gegevens voor het gehele grondgebied beschikbaar zijn om een nulmeting op te maken. Dit kan aan de hand van een instrument opgesteld door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) in opdracht van de Vlaamse overheid.

De nulmeting gaat voor de verschillende mee te nemen sectoren na hoeveel CO₂ er werd uitgestoten in het referentiejaar 2011.

Het duurzaam energieactieplan geeft aan hoe de groep van steden en gemeenten binnen 'Klimaatoverleg Midwest' het engagement om 20% minder CO₂ uit te stoten tegen 2020 wil bereiken. Met de nulmeting als vertrekpunt werden de meest geschikte en haalbare acties geselecteerd om deze reductie te realiseren.

Aangezien het actieplan is opgesteld voor een groep van steden en gemeenten zijn er voor Klimaatoverleg Midwest zowel regionale als individuele acties in terug te vinden. Regionale acties zijn maatregelen die door minstens 2 steden/gemeenten worden uitgevoerd en waarvoor een onderlinge samenwerking wordt opgezet. Individuele acties zijn maatregelen die een stad of gemeente zelf uitvoert.

■ stap 2: indienen duurzaam energieactieplan

Nadat het SEAP is opgesteld, wordt het ingediend bij de Europese Commissie. Deze zal beoordelen of het plan aan de vereisten voldoet. Een goedkeuring van de Europese Commissie is noodzakelijk.

■ stap 3: uitvoering

De maatregelen moeten worden omgezet in de praktijk.

■ stap 4: rapportering en monitoring

Na het indienen van het energieactieplan dient er een tweejaarlijkse rapportage aan Europa te gebeuren over de uitvoering. Deze rapportage omvat een implementatierapport waarin de geïmplementeerde maatregelen worden opgesomd. Elke vier jaar dient hierbij een nieuwe CO₂-meting (monitoring) te gebeuren. Naar analogie met de nulmeting in het referentiejaar 2011 kunnen de steden en gemeenten hiervoor beroep doen op een Excel-tool aangeleverd door VITO in opdracht van de Vlaamse overheid.

4 totstandkoming van het duurzaam energieactieplan voor de groep via participatie

Om het duurzaam energieactieplan (SEAP) op te stellen werd door de verschillende steden en gemeenten een proces doorlopen dat leidde tot concrete maatregelen die door het college van burgemeester en schepenen en de verschillende diensten binnen de steden en gemeenten ondersteund worden.

Tijdens dit proces werd door belang te hechten aan participatie zowel intern binnen de gemeentelijke werking als extern draagvlak gecreëerd. De steden en gemeenten in de groep werden daarbij ondersteund door externe partners. Als territoriaal coördinator binnen het Burgemeestersconvenant nam WVI hierin de coördinerende rol op.

4.1 interne werking binnen de steden en gemeenten

Elke stad/gemeente richtte intern een werkgroep op onder leiding van de bevoegde ambtenaar en schepenen, waarbij de samenstelling tussen de steden/gemeenten onderling kan variëren. Algemeen kan gesteld worden dat volgende mandatarissen en vertegenwoordigers van onderstaande diensten deel kunnen uitmaken van de werkgroep:

- diensten milieu, duurzaamheid, mobiliteit
- ruimtelijke ordening
- patrimonium, technische dienst
- diensten sport, cultuur, jeugd
- dienst voor lokale economie
- communicatiedienst
- schepenen(en) van leefmilieu, ruimtelijke ordening, woonbeleid, mobiliteit, lokale economie, patrimonium, toerisme, sport
- burgemeester

Onder leiding van WVI werd met de interne werkgroep een beperkt aantal fysieke bijeenkomsten georganiseerd. Gedurende deze bijeenkomsten werd het lopende beleid geïnventariseerd en werden de mogelijke toekomstige acties bekeken. Belangrijk is dat deze toekomstige acties niet alleen gericht zijn op het behalen van het streefdoel tegen 2020 maar eveneens passen binnen de langetermijnstrategie en -visie inzake duurzaam energie- en klimaatbeleid van de stad/gemeente. Dit is nodig om de uitvoer van het duurzaam energieactieplan te garanderen. Het integreren van deze visie in de meerjarenplanning maakt structurele veranderingen op lange termijn mogelijk.

Tijdens de uitvoering van het actieplan zal de interne werkgroep nauw betrokken zijn. De werkgroep zal ook instaan voor de opvolging, monitoring en het bijwerken van de genomen maatregelen.

Door WVI werd gedurende de opmaak van het SEAP op regelmatige basis de stand van zaken van het Burgemeestersconvenant toegelicht en besproken met de kerngroep. Deze groep is samengesteld uit de politieke en ambtelijke vertegenwoordiger van iedere stad/gemeente uit de groep die het dossier ten gronde opvolgt. Finaal zorgde WVI door toelichting aan het college van burgemeester en schepenen voor terugkoppeling.

4.2 externe ondersteuning geboden aan de steden en gemeenten

De steden en gemeenten worden extern ondersteund door een breed partnerschap. Tot deze partners behoren onder meer VITO, de distributienetbeheerder Eandis, externe experts (bv. Autodelen.net), lokale verenigingen,...

VITO leverde de nulmetings- en maatregelentool aan die werd opgesteld in opdracht van de Vlaamse overheid. Jaarlijks kent de inventarisatie een vervolg.

De distributienetbeheerders bieden ondersteuning aan de steden en gemeenten o.a. door het opmaken van energieaudits van gebouwen van het patrimonium en door het opmaken en implementeren van een visie voor de openbare verlichting.

De provincie heeft een bestaand pallet aan acties en sensibilisatieartikels die ingezet kunnen worden binnen de thema's van het Burgemeestersconvenant.

Door WVI werd als territoriaal coördinator het volledige proces, dat leidde tot het vormen van de groep en de opmaak van het SEAP, opgenomen. Inhoudelijk werd door WVI in het proces ondersteuning gegeven door het inrichten van workshops rond drie verschillende thema's. Tijdens deze workshops kwamen de relevante stakeholders in de sector aan het woord en was er ruimte voor een groepsdiscussie. Deze discussie bracht pijnpunten aan het licht en maakte het zoeken naar concrete oplossingen, die later vertaald werden naar regionale- of individuele acties, mogelijk.

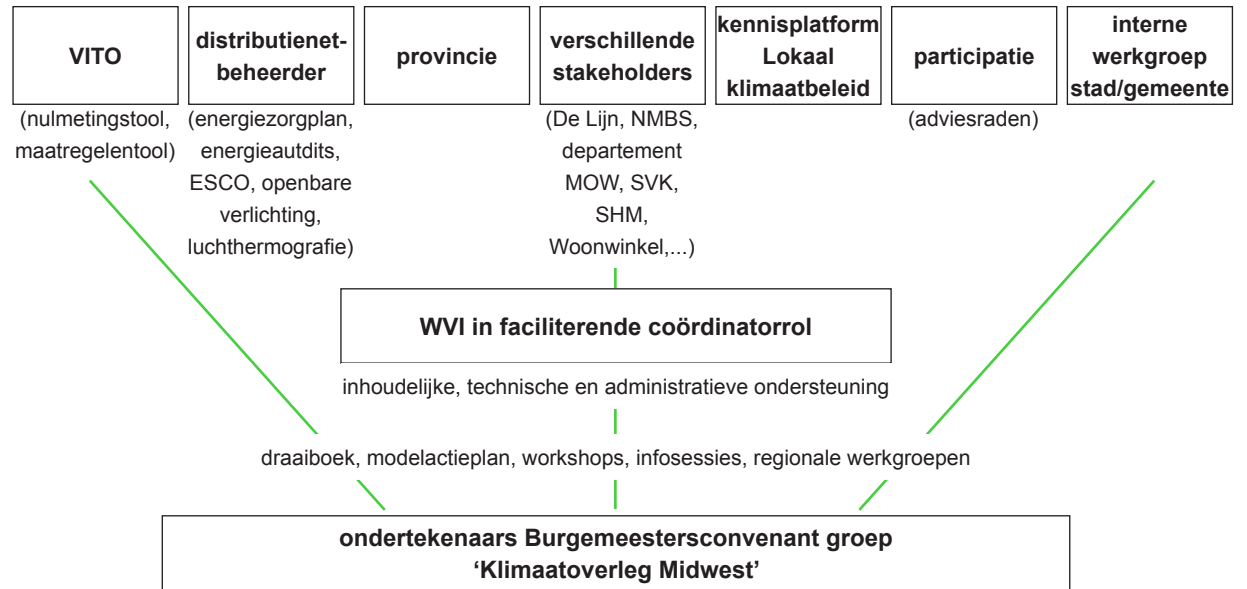
Volgende workshops werden georganiseerd:

- workshop "de gemeente als organisatie" (17-09-2015):
 - stakeholders: distributienetbeheerder Eandis, Provincie West-Vlaanderen
- workshop Mobiliteit (15-12-2015):
 - stakeholders: De Lijn, NMBS, Provincie West-Vlaanderen, Departement Mobiliteit en Openbare werken (MOW), WVI
- workshop Wonen (24-02-2016):
 - stakeholders: sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM), sociale verhuurkantoren (SVK), woonwinkels, Provincie West-Vlaanderen, WVI

Als uitbreiding op de workshop mobiliteit werd door WVI op 4 februari 2016 een infosessie rond autodelen ingericht. Het volledige aanbod en de verschillende mogelijkheden werden hierbij toegelicht door Autodelen.net en WVI.

Naast de workshops organiseert WVI in samenwerking met de provincie en Leiedal een aantal keer per jaar een kennisplatform over het thema klimaat voor bevoegde schepenen en betrokken ambtenaren. Bedoeling is op dit platform concrete voorbeelden toe te lichten, technisch dieper in te gaan op de materie en vernieuwende items aan te brengen. Een projectbezoek hoort eveneens tot de mogelijkheden.

WVI zal ook bij de uitvoer van het actieplan een actieve rol opnemen (zie volgend punt).

figuur 1: externe ondersteuning door partnerschap

4.3 participatieve aanpak voor externe doelgroepen

Bij de opmaak van het SEAP konden de verschillende gemeentelijke doelgroepen mee nadenken over mogelijke acties binnen het SEAP en de toekomstige klimaatvisie van de groep van steden en gemeenten 'Klimaatoverleg Midwest' verder mee bepalen. De groep van gemeenten konden op die manier ook de voorgestelde acties aftoetsen op hun draagvlak.

Concreet werden voor een aantal adviesraden, zijnde de MINA-raden en GECORO's binnen de groep, avonden ingericht in samenwerking met WVI:

- toelichting aan en participatie vanuit de adviesraden van Lichtervelde, Tielt, Ruiselede en Wingene op 2 maart 2016 te Ruiselede

- toelichting aan en participatie vanuit de adviesraden van Ingelmunster, Meulebeke, Moorslede en Oostrozebeke, op 8 maart 2016 te Ingelmunster

De opmaak van het duurzaam energieactieplan laat elke stad/gemeente toe eigen accenten te leggen inzake het opzetten van participatie. Volgende aanvullende activiteit vond plaats:

- Tielt:
Naar analogie met de toelichting voor de adviesraden werd door WVI voor de bewoners van Tielt een toelichting rond het Burgemeestersconvenant gehouden op 17 maart 2016. Gedurende deze bewonersvergadering werden eveneens ideeën voor mogelijke acties verzameld tijdens een brainstormsessie.

5 uitvoering van het duurzaam energieactieplan

5.1 uitwerking van de acties

De voorstellen voor acties die volgden uit de verschillende workshops en het participatieproces werden besproken met de groep van steden en gemeenten. De groep maakte een selectie van de voorgestelde acties op basis van het draagvlak voor de actie, de efficiëntie waarmee de actie een CO₂-reductie realiseert en de mate waarin de actie een oplossing biedt voor een grensoverschrijdend probleem.

De weerhouden acties werden vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de colleges van burgemeester en schepenen. Aan deze acties wordt in het actieplan steeds een indicatie van de door de actie te bekomen CO₂-reductie, de verantwoordelijke uitvoerder(s) en de geschatte timing gekoppeld.

Als territoriaal coördinator wenst WVI de steden en gemeenten te begeleiden voor het uitwerken van enkele regionale acties. De acties die door WVI zullen begeleid worden zijn:

- opzetten van een werkgroep voor het uitwerken van regionale acties
- opzetten van een campagne rond renovatie naar oudere inwoners die niet via sociale huurkantoren of sociale huisvestingsmaatschappijen begeleid worden
- intergemeentelijk aankopen van fietsrekken, openbare fietspompen, elektrische laadpalen,... om het fietsbeleid verder uit te bouwen. Deze actie kan worden opgevolgd binnen het Burgemeestersoverleg Midwest. Oostrozebeke treedt als trekker voor deze actie op.
- toelichting op een Burgemeestersoverleg over de gezamenlijke uitwerking van een plan tot doven van de openbare verlichting aan de hand van de casestudie van de Brugse regio

Daarnaast blijft WVI Europese projectmogelijkheden opvolgen en uitwerken.

5.2 financieel luik

De komende jaren zijn extra financiële inspanningen nodig om de ambities en doelstellingen uit het duurzaam energieactieplan te verwezenlijken. Het budget bestaat uit:

- middelen voor personeel (gemeentelijk en intergemeentelijk) voor de coördinatie en/of uitvoering van de acties
- mogelijkheden via personeel van de ondersteunende partners voor de coördinatie en/of uitvoering van de acties (bvb. distributienetbeheerders)
- bestaand budget dat al wordt ingezet voor het beleid inzake klimaat en energie
- bijkomend budget dat vrijgemaakt wordt voor het beleid inzake klimaat en energie
- herinvesteringen van het vrijgekomen budget door de realisatie van quick wins via acties kaderend binnen het Burgemeestersconvenant.
- externe subsidiemogelijkheden of financiële structuren:
 - Europese subsidieprogramma's
 - Federale subsidies
 - Vlaamse subsidieprogramma's
 - Energy Performance Contracting (EPC)
 - Crowdfunding
 - ...

Voor alle gemeenten in Vlaanderen is de Beleids- en beheerscyclus (BBC) het instrument om het beleid te plannen, de financiële vertaling ervan te maken, bewaken en registeren en om het gevoerde beleid te evalueren en erover te rapporteren. Iedere gemeenteraad keurt de meerjarenplanning, de wijziging(en) eraan en de jaarrekeningen goed. Het is dan ook op die manier dat iedere stad en gemeente binnen de groep Klimaatoverleg Midwest de budgetten voor de acties binnen dit actieplan goedkeurt of zal goedkeuren.

De Europese commissie wenst zicht te krijgen op de financiële begroting voor de acties in het SEAP. Deze gegevens worden hen overgemaakt via het door de commissie opgestelde sjabloon waarmee dit actieplan ingediend wordt. In het sjabloon worden de cumulatieve cijfers voor alle steden en gemeenten binnen deze groep weergegeven, zodat geen individuele budgetten meer te herkennen zijn. Volgende aspecten gaven invulling aan het financieel luik:

- Het meerjarenplan van iedere stad/gemeente vormde de basisinput om het financieel aspect van de acties in te vullen. Het betreft hierbij de budgettering voor de acties die tot 2015 gekend en opgenomen waren in het meerjarenplan (met bijhorende wijzigingen).
- Daarnaast werden ook specifiekere gegevens vanuit de steden en gemeenten doorgegeven, om de raming te vervolledigen.
- Er werd een inschatting gemaakt van de inzet van personeel om de lopende acties, sensibilisatieacties en bijkomende acties in eigen beheer op te nemen. De kost is gebaseerd op de loonkost.

- Nieuwe acties die gemeenten naar aanleiding van het SEAP opnemen, worden afzonderlijk begroot bij het uitwerken van de acties. De uitgaven ervoor dienen door elke gemeente goedgekeurd te worden in het beslissingsproces over het effectief uitrollen van deze acties.

In het plan is ervan uitgegaan dat heel wat acties door het bestaande personeel zullen opgenomen worden. Er zijn daarbij meerdere beleidsdomeinen betrokken. Vanuit de dienst milieu/duurzaamheid worden traditioneel gezien de acties opgenomen die kaderen binnen duurzaamheid en dit voor alle thema's uit het Burgemeestersconvenant.

Daarnaast is de dienst mobiliteit verantwoordelijk voor het uitwerken van aspecten zoals het beleid voor de zwakke weggebruiker, het openbaar vervoer, integreren van deelsystemen zoals deelfietsen/deelauto's, uittekenen van het mobiliteitsplan,... De technische dienst is dan weer verantwoordelijk voor het eigen patrimonium, de opvolging van uitvoeringsprojecten,... Voor iedere dienst is een tijdsbesteding geraamd, wat hieronder schematisch weergegeven wordt:

tabel 1: aannames inzake personeelsinzet

	dienst milieu en/of duurzaamheid	dienst mobiliteit	technische dienst (gebouwenbeheer, infrastructuur)
personeelsinzet voor een standaardgemeente (≤ 15 000 inwoners)	1/2 VTE	1/5 VTE	1/10 VTE
personeelsinzet voor een grote gemeente/stad (> 15 000 inwoners)	1 VTE	1/2 VTE	1/5 VTE

VTE = Voltijds equivalent

1 CO₂-uitstoot in de regio 'Klimaatoverleg Midwest' in het jaar 2011

Als indicator voor de duurzaamheid van het energieverbruik wordt de CO₂-uitstoot gebruikt. De CO₂-uitstoot geeft immers een indicatie van de hoeveelheid energieverbruik en van de aangewende hoeveelheid hernieuwbare energie. Een lagere CO₂-uitstoot wijst op een lager energieverbruik en/of een hogere energie-efficiëntie en/of een hoger aandeel hernieuwbare energie in het totale energieverbruik.

Door het Burgemeestersconvenant in groep te ondertekenen onder de vorm van verregaande samenwerking (optie 2) engageren de verschillende steden en gemeenten zich om de CO₂-uitstoot op het gezamenlijk grondgebied met 20% te verminderen tegenover het referentiejaar 2011.

Om de CO₂-uitstoot van het referentiejaar 2011 van de verschillende sectoren in kaart te brengen, werd gebruik gemaakt van de Excel-tool opgesteld door VITO in opdracht van de Vlaamse overheid.

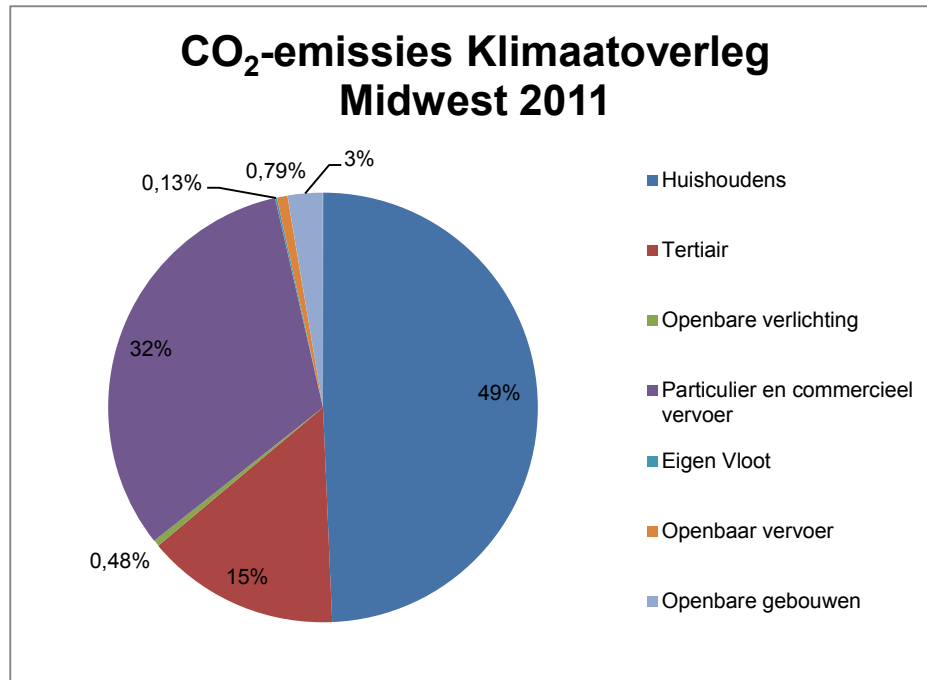
In het duurzaam energieactieplan zijn volgende sectoren meegenomen:

- gebouwen met inbegrip van installaties en voorzieningen voor zowel de residentiële sector, de tertiaire sector als het patrimonium van de steden en gemeenten
- mobiliteit met name particulier en commercieel vervoer, openbaar vervoer en gemeentelijke vloot. Hierbij worden de snelwegen buiten beschouwing gelaten.
- gemeentelijke openbare verlichting
- lokale energieproductie (elektriciteit en warmte/koude)

De sectoren landbouw en industrie werden niet meegenomen aangezien ze geen verplichte sectoren vormen binnen het Burgemeestersconvenant. Vanuit Europa wordt gesteld dat deze sectoren moeilijker te bereiken zijn door de lokale besturen. Bijgevolg dienen deze sectoren alleen te worden meegenomen wanneer het lokale bestuur effectief actie plant en invloed heeft op deze sectoren.

Natuur wordt niet meegenomen binnen het Burgemeestersconvenant. Dit convenant focust zich op klimaatmitigatie. Natuur wordt echter beschouwd als een klimaatadaptatiemaatregel.

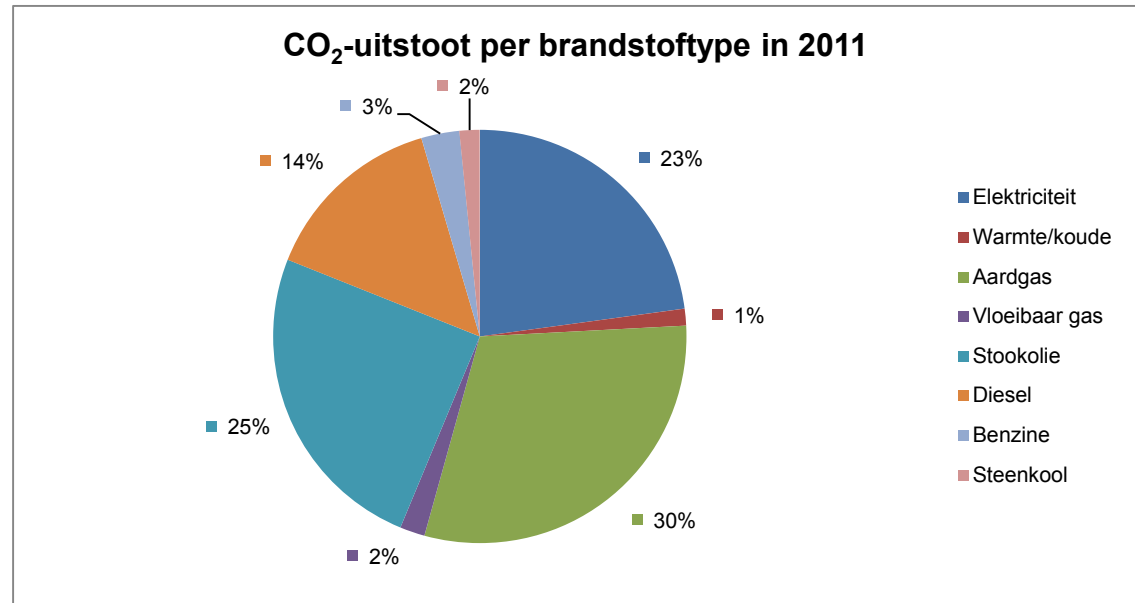
De keuze om deze sectoren niet mee te nemen binnen het Burgemeestersconvenant belet echter niet dat er concrete acties rond landbouw, natuur en industrie worden genomen.

figuur 2: verdeling van de CO₂-uitstoot over de verschillende sectoren in het referentiejaar 2011

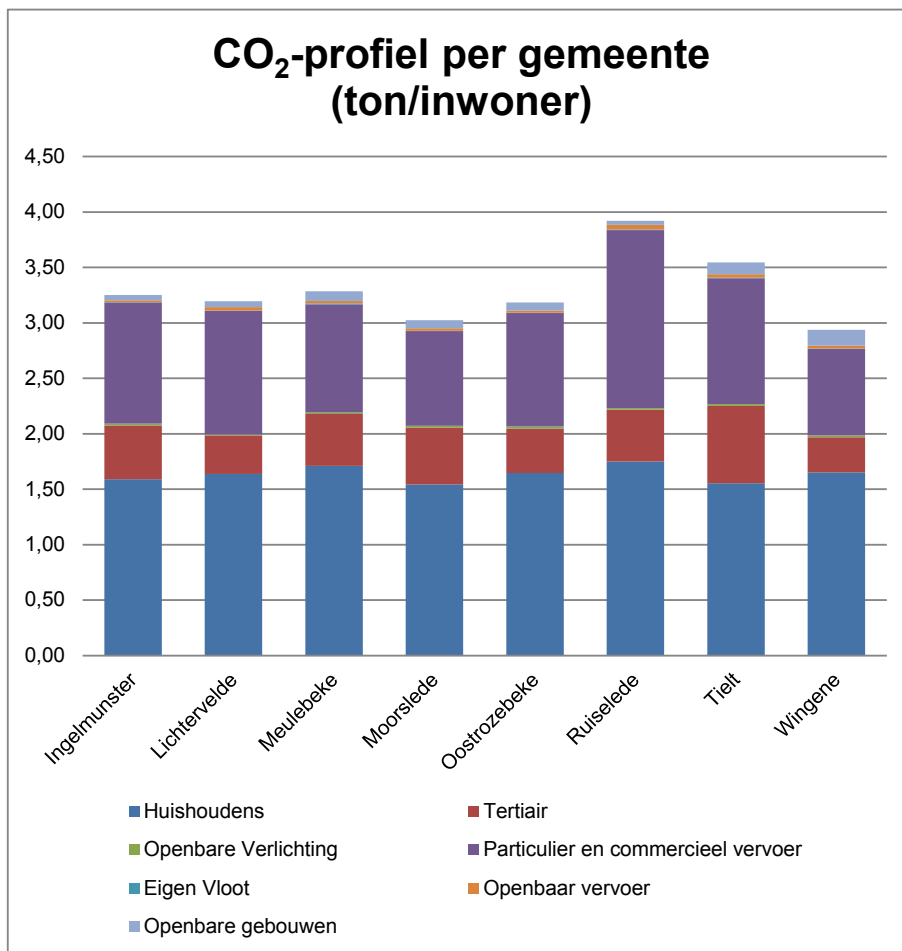
De huishoudens zijn met 49% verantwoordelijk voor het grootste deel van de CO₂-uitstoot. Andere belangrijke sectoren zijn het particulier en commercieel (32%) vervoer en de tertiaire sector (15%).

Om tot 20% CO₂-reductie te komen, zal voornamelijk op deze sectoren ingezet moeten worden.

figuur 3: CO₂-uitstoot per brandstoftype in het referentiejaar 2011

Elektriciteit is verantwoordelijk voor iets meer dan 1/5de van de CO₂-uitstoot (23%). Aardgas en stookolie, gebruikt voor de verwarming van gebouwen, zijn samen goed voor meer dan de helft van de uitstoot (55%). Diesel en benzine gebruikt voor transport zijn bijna goed voor 1/5de van de CO₂-uitstoot (17%).

figuur 4: CO₂-uitstoot uitgedrukt in ton/inwoner per gemeente met weergave van het aandeel van de verschillende sectoren per gemeente.

Iedere stad of gemeente heeft een verschillend CO₂-profiel, veroorzaakt vanuit de eigenheid van elke stad/gemeente. De verschillen kennen diverse oorzaken en variëren in grootte-orde.

In Tielt valt het groter aandeel uitstoot uit de tertiaire sector op. Dit is mede te verklaren door de centrumfunctie van deze stad op vlak van zowel gezondheidszorg, onderwijs als handel voor de regio. Het grote aandeel uitstoot vanuit het commercieel en particulier vervoer in Ruiselede is te verklaren door enerzijds de aanwezigheid van de gewestweg N37 en anderzijds het relatief beperkt aantal inwoners. Ook in Lichtervelde (N35) en in Ingelmunster (N50) doorkruisen gewestwegen het grondgebied.

2 CO₂-uitstoot in de regio 'Klimaatoverleg Midwest' in het jaar 2020 zonder bijkomende maatregelen

In onderstaande tabel kan de evolutie in de CO₂-uitstoot teruggevonden worden in het geval er geen bijkomende actie door de lokale overheden wordt ondernomen. Dit is het zogeheten BAU-scenario, of Business as usual-scenario. Dergelijk scenario kan berekend worden met de tools die VITO opstelde in opdracht van de Vlaamse overheid (departement LNE) zijnde de nulmetingstool en de maatregelentool.

In de maatregelentool worden een aantal aannames gemaakt over autonome evoluties (waarop lokale overheden geen impact hebben) en de impact van het Europese beleid (verplicht op te nemen door overheden) om de toekomstige emissies in het jaar 2020 in te schatten.

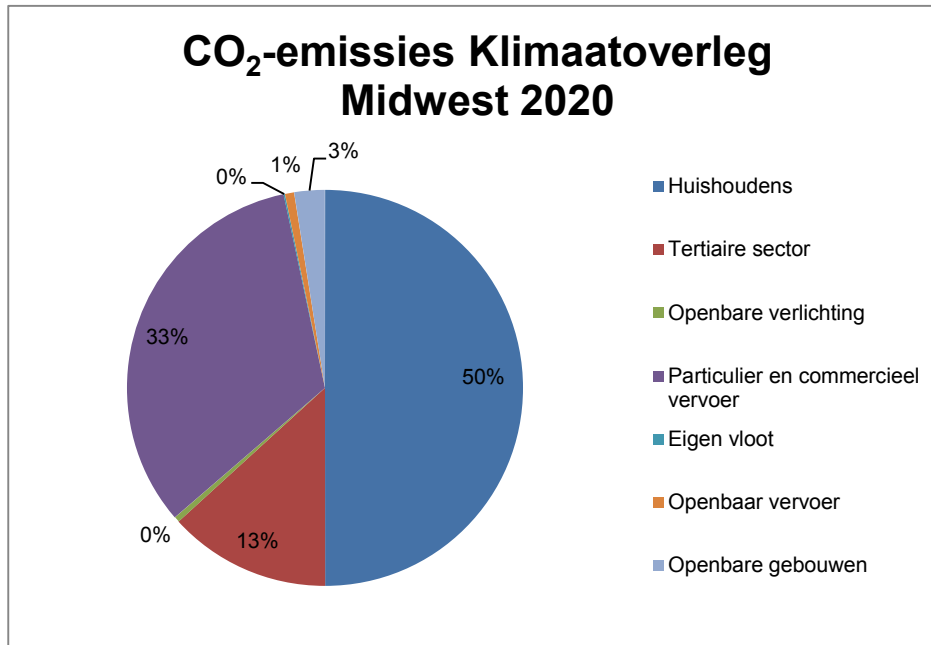
De tool doet geen aannames over de evolutie in CO₂-uitstoot van de eigen organisatie, openbare verlichting en openbaar vervoer. Volgens het gehanteerde model door de tool is het energieverbruik voor deze thema's in 2020 bijgevolg gelijk aan het energieverbruik in 2011.

Er wordt in het BAU-scenario verwacht dat binnen de regio Klimaatoverleg Midwest de CO₂-uitstoot afkomstig van de huishoudens en het particulier en commercieel vervoer zal stijgen. De totale uitstoot uit de tertiaire sector wordt verwacht te dalen. In totaliteit verwacht men in het BAU-scenario een stijging van 6% in CO₂-uitstoot.

tabel 2: evolutie CO₂-uitstoot per sector (2011-2020) in ton wanneer er geen actie wordt ondernomen

sector	CO ₂ -uitstoot 2011 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	procentueel verschil
wonen	126 396	135 985	+ 8%
tertiaire sector	37 368	35 948	- 4%
openbare verlichting	1 226	1 226	0%
particulier en commercieel vervoer	82 171	89 657	+ 9%
eigen vloot	337	337	0%
openbaar vervoer	2 014	2 014	0%
openbare gebouwen	6 806	6 806	0%
totaal	256 318	271 973	+ 6%

Maken we in het BAU-scenario de vergelijken tussen het procentueel aandeel van iedere sector, dan stijgt het aandeel van de huishoudens in de CO₂-uitstoot van 49% naar 50%, en gaat het van 32% naar 33% voor het particulier en commercieel vervoer. Het aandeel van de tertiaire sector daalt van 15% naar 13%.

figuur 5: aandeel CO₂-uitstoot per sector in het jaar 2020

In dit SEAP is rekening gehouden met de evoluties die binnen het BAU-scenario worden voorspeld tegen 2020. Concreet betekent dit dat ook de extra uitstoot van 6% tegen 2020 meegenomen wordt in het actieplan. Enkel op die manier kan effectief 20% bespaard worden t.o.v. de cijfers van 2011.

DOELSTELLINGEN

1 nagestreefde reductie

Het doel van het duurzaam energieactieplan van de groep van steden en gemeenten 'Klimaatoverleg Midwest' is om op het gehele grondgebied minstens 20% CO₂ te besparen.

Deze CO₂-reductie van 20% wordt gerealiseerd over de verschillende meegenomen thema's heen.

Concreet houdt dit in dat de finale CO₂-uitstoot in 2020 niet meer dan 205054 ton mag bedragen, wat 51 264 ton minder is dan in 2011.

De resultaten van het BAU-scenario gaven aan dat in 2020 6% meer CO₂ zal worden uitgestoten dan in 2011 wanneer er geen actie wordt ondernomen. De totale CO₂-uitstoot op het grondgebied zou in dat geval 271 973 ton bedragen.

Opdat de CO₂-uitstoot in het jaar 2020 niet meer dan 205054 ton zal bedragen, dient er dus een CO₂-reductie van 66 919 ton te gebeuren, wat 25% is ten opzichte van het BAU-scenario of 26% t.o.v. 2011.

2 algemene uitgangspunten

Bij de opmaak en de uitvoer van het duurzaam energieactieplan hanteert de groep 'Klimaatoverleg Midwest' enkele belangrijke principes:

1. de voorbeeldfunctie van de steden en gemeenten
De steden en gemeenten geven het goede voorbeeld inzake CO₂-reductie door binnen de eigen organisatie een CO₂-reductie van minstens 20% voorop te stellen.
Deze CO₂-reductie wordt bekomen binnen het eigen patrimonium, de eigen vloot en de gemeentelijke openbare verlichting.
Hiervoor dient energie als thema steeds te worden meegenomen bij bvb. planning, advies, aankopen, verkopen, uitvoer,...
2. participatie
Bij de opmaak en uitvoer van het duurzaam energieactieplan worden burgers, organisaties, verschillende kennisinstellingen, bedrijven,... betrokken.
3. het duurzaam energieactieplan is dynamisch en integraal
Het energieactieplan richt zich op verschillende werkvelden en is op die manier een integraal plan. Hierdoor

is integratie van dit plan binnen de verschillende beleidsdomeinen noodzakelijk.

Het energieactieplan is dynamisch. Aangezien de kennis over het klimaat steeds toeneemt en de technologische evolutie inzake nieuwe technieken en technologieën steeds nieuwe mogelijkheden biedt, kan het actieplan steeds aangepast worden. Het duurzaam energieactieplan is geen vaststaand gegeven.

4. acties in de kijker

Binnen het duurzaam energieactieplan zijn heel wat acties opgenomen. Per thema worden er een aantal uitgelicht als 'Acties in de kijker' en worden ze kort toegelicht.

Deze acties zijn kenmerkend voor het gekozen beleid en brengen een aantal mooie acties, soms met een groot reductiepotentieel, onder de aandacht.

3 cijfers per thema

In onderstaande tabel (tabel 3), kan de door de opgenomen acties gerealiseerde CO₂-reductie in ton per thema worden teruggevonden.

De totale CO₂-reductie bedraagt 75 572 ton. Dit betekent een CO₂-reductie van 29% ten opzichte van 2011 en een CO₂-reductie van 28% ten opzichte van 2020, verkregen binnen het BAU-scenario.

De grootste CO₂-reducties worden gerealiseerd binnen de huishoudens en de mobiliteit met respectievelijk 44 173 en 20 328 ton. Er dient opgemerkt te worden dat in het thema mobiliteit zowel het particulier- en commercieel vervoer als het openbaar vervoer zit.

De uitstoot veroorzaakt door de lokale energieproductie wordt op 0 gezet in 2011 en het BAU-scenario in 2020. Deze lokale energieproductie staat voor de hernieuwbare energieproductie op het grondgebied en heeft geen eigen aandeel in CO₂-uitstoot. Door het plaatsen van bijkomende hernieuwbare energie-installaties op het grondgebied kan een CO₂-reductie van 5439 ton bekomen worden, dit doordat er een lagere CO₂-uitstoot is door het minder gebruiken van fossiele brandstoffen.

tabel 3: overzicht CO₂-uitstoot in 2011 en 2020 in ton en de gerealiseerde CO₂-reductie door de acties binnen het SEAP

sector	CO ₂ -uitstoot 2011	CO ₂ -uitstoot 2020	CO ₂ -reductie
lokale energieproductie	0	0	5 439
wonen	126 369	135 985	44 173
tertiair	37 368	35 948	3 760
mobiliteit	84 185	91 671	20 328
openbare verlichting	1 226	1 226	443
eigen gebouwen	6 806	6 806	1 361
eigen vloot	337	337	67
totaal	256 318	271 973	75 572

1 gemeente als organisatie

1.1 doelstelling

Gemeenten en steden die het Burgemeestersconvenant ondertekenen, hebben zoals eerder gesteld een belangrijke voorbeeldfunctie.

Om die reden willen alle deelnemers aan de groep Klimaatoverleg Midwest inzetten op alle aspecten van hun eigen werking. Het gaat over de eigen gebouwen, de gemeentelijke openbare verlichting en het eigen wagenpark. Op elk van deze aspecten is de doelstelling 20% minder CO₂-uit te stoten.

De totale CO₂-reductie die binnen de gemeente als organisatie bekomen wordt, wordt geraamd op 2274 ton. Deze CO₂-reductie bestaat uit:

- 1361 ton CO₂-reductie of 20% ten opzichte van het BAU-scenario voor de eigen gebouwen;
- 67 ton CO₂-reductie of 20% ten opzichte van het BAU-scenario voor de eigen vloot;
- 443 ton CO₂-reductie of 36% ten opzichte van het BAU-scenario voor de gemeentelijke openbare verlichting.

1.2 acties in de kijker

De gemeenten en steden binnen de groep stellen de aanpak van hun eigen gebouwenpatrimonium voorop. Hierbij streven ze naar gebouwen die performanter worden op vlak van energie.

Ingelmunster, Meulebeke, Oostrozebeke, Ruiselede, Tielt en Wingene laten via een [energiezorgplan](#) hun voorname gebouwen screenen en een overzicht van mogelijke energiezuinige ingrepen opmaken. Bij nieuwbouw- of renovatieprojecten laten Lichtervelde, Meulebeke, Oostrozebeke, Ruiselede en Wingene zich begeleiden om via [planadvies](#) het luik energie mee te nemen. Dit advies kan door de distributienetbeheerder, de provincie of een studiebureau uitgevoerd worden.

Daarnaast willen de gemeenten inzetten op hernieuwbare energie. Via een onderzoek naar de geschiktheid van de eigen gebouwen voor het plaatsen van [zonnepanelen](#) wordt een beeld gevormd van mogelijke investeringsprojecten. Hierop willen Ingelmunster, Oostrozebeke, Ruiselede, Tielt en Wingene inzetten. Daarnaast hebben Lichtervelde, Meulebeke, Tielt en Wingene reeds zonnepanelen geplaatst op één of meerdere gemeentelijke gebouwen.

Voor de openbare verlichting doen de gemeenten veelal beroep op de distributienetbeheerder (Eandis) of wordt gewerkt vanuit de eigen expertise.

Binnen de groep van gemeenten wordt met de partners grondig nagedacht over hoe de openbare verlichting optimaal kan functioneren. Het uitgangspunt is 'Verlichten waar het nodig is, [dimmen/doven](#) van de verlichting waar het kan'. In alle gemeenten wordt gedurende een gedeelte van de nacht de openbare verlichting gedoofd of wordt de

implementatie ervan uitgewerkt. Daarnaast wordt energiezuinige technologie gebruikt. Iedere gemeente zet bvb. in meerdere of mindere mate in op LED-verlichting.

Voor het eigen wagenpark worden milieuvriendelijke voertuigen uitgetest en aangekocht. De elektrische wagen is het meest ingeburgerd. Er gingen tests door met dergelijke wagens in Ingelmunster, Meulebeke, Ruiselede en Tielt. Lichtervelde en Tielt kochten reeds dergelijk type voertuig, de aankoop is ook in Ruiselede gepland. In Oostrozebeke werd een hybride wagen gekocht. Daarnaast is rijden op aardgas (CNG) binnen de regio in opmars. Ingelmunster en Oostrozebeke kochten reeds voertuigen op aardgas, de aankoop is voorzien in Ruiselede en Wingene.

- lopende actie
- nieuwe actie
- lopende actie met nieuwe elementen
- afgeronde actie

1.3 regionale acties

actie	CO ₂ -reductie impact	deelnemende steden en gemeenten	trekker van de actie	CO ₂ -reductie (ton)
<p>1. Opzetten van een werkgroep voor het uitwerken van regionale acties.</p> <p>Om de regionale acties binnen de groep 'Klimaatoverleg Midwest' verder te ontwikkelen en op te volgen, wordt voorgesteld een werkgroep op te richten met de ambtenaren en/of beleidsmakers die het Burgemeestersconvenant voor hun stad/gemeente opvolgen. Deze werkgroep komt een aantal keer per jaar samen onder de oproep van WVI.</p>	A	ING, LIC, MEU, MOO, OOS, RUI, TIE, WIN	trekker: WVI-klimaat	ondersteunende actie
<p>2. Toelichting op een Burgemeestersoverleg over de gezamenlijke uitwerking van een plan tot doven van de openbare verlichting (casestudie Brugse regio).</p>	C	alle steden en gemeenten van de groep 'Klimaatoverleg Midwest'	trekker: WVI-coördinator Midwestoverleg	ondersteunende actie

ING	Ingelmunster	OOS	Oostrozebeke
LIC	Lichtervelde	RUI	Ruiselede
MEU	Meulebeke	TIE	Tielt
MOO	Moorslede	WIN	Wingene

A-actie	actie met een <u>grote</u> impact op de CO ₂ -reductie
B-actie	actie met een <u>matige</u> impact op de CO ₂ -reductie
C-actie	actie met een <u>beperkte</u> impact op de CO ₂ -reductie

1.4 individuele acties

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE GEBOUWEN/TERREINEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA										1361		
1. grondige of gedeeltelijke renovaties												
• opleggen normen voor renovatie openbare gebouwen	A	stad/gemeente		KT								
• planadvies bij renovatie	B	stad/gemeente	LIC: Farys OOS, TIE, ING, WIN: DNB ING, RUI: architect MEU: studiebureaus	KT, MT								
• energy Performance Contracting	A	stad/gemeente/ AGB	DNB TIE: Veolia	MT, LT								
• aanbrengen isolatie	B	stad/gemeente		MT								
• hoogrendementsbeglazing	B	stad/gemeente		MT								
• efficiëntere ventilatie- en verwarmingssystemen	B	stad/gemeente		MT								
• zuinige verlichtingsinstallaties	B	stad/gemeente	OOS: studiebureau	MT								
• aanpakken van de verlichting van het sportterrein. De mogelijkheden om over te schakelen naar energiezuinige verlichting (bv. LED) dienen onderzocht te worden. De verlichting dient eveneens meer op het plein zelf gericht te worden aangezien momenteel de omgeving teveel verlicht wordt.	A	stad/AGB		MT								
• daglichttoetreding	B	stad/gemeente		MT								
• relighting: studie en uitvoer	B	stad/gemeente	DNB	MT								

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE GEBOUWEN/TERREINEN

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
2. energiezuinige, energieneutrale of passieve nieuwe gebouwen												
2.1 planadvies bij nieuwbouw	B	stad/gemeente	LIC: WinVorm, Farys RUI: architect, BAS TIE: architect MEU, RUI: studie bureau OOS: DNB	KT, MT								
2.2 opleggen normen voor nieuwbouw	B	stad/gemeente		KT								
• vervroegd opleggen BEN-norm	A	stad/gemeente		KT								
2.3 energy performance contracting	A	stad/gemeente		MT, LT								
3. efficiënter gebruik van gebouwen												
• doorlichten aantal gebouwen met de bezettingsgraad	B	stad/gemeente		KT								
• multifunctioneel gebruik van gemeenschapszalen, scholen,... om leegstand over langere periodes te vermijden	C	stad/gemeente		MT								
4. investeren in hernieuwbare energie												
• zonnepanelen	A	stad/gemeente		MT								
• warmtepompen	A	stad/gemeente		MT								
• zonneboilers	A	stad/gemeente		MT								
• betonkernactivering	A	stad/gemeente		MT								
• geschiktheidsonderzoek van alle gemeentelijke gebouwen voor plaatsen PV	B	stad/gemeente	RUI: Farys OOS: DNB	KT								

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE GEBOUWEN/TERREINEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
5. aankopen groene stroom												
• aankopen 100% groene stroom	A	stad/gemeente	OOS, TIE: Eandis	KT, MT	■		■		■	■	■	
• aankopen 50% groene stroom	B	stad/gemeente		KT, MT		■		■				
6. gebouwenmanagement												
6.1 monitoring en analyse energieverbruik												
• energieboekhouding voor ieder gebouw	B		DNB	KT	■	■	■	■	■	■	■	
• toepassen digitale meters/slimme meters	C		TIE: DNB	MT	■	■	■			■	■	
• inzetten op de installatie van slimme meters in alle gemeentelijke gebouwen	C			MT	■		■					
6.2 actie vanuit resultaten energieboekhouding naar gebouwbeheerder												
6.3 screening energieprestaties (bv. Energieaudit Eandis)	B	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	
6.4 actieplan/Energiezorgplan (bv. Energiezorgplan Eandis)	B	stad/gemeente	Eandis	KT, MT	■		■	■	■	■	■	
6.5 onderhoud verwarmings- en verluchtingssystemen	B	stad/gemeente	OOS: DNB MEU: Cofely	KT	■		■	■	■	■	■	
• systemen bijstellen		stad/gemeente				■						
• planning onderhoud		stad/gemeente				■						
6.6 automatisering (licht, temperatuur,...)												
6.7 uitwerken intern milieuzorgsysteem (ruimte voor thema energie)	C			KT								
• aanstellen energieverantwoordelijke (mogelijk per gebouw)	C	stad/gemeente		KT	■	■	■	■		■	■	
6.8 beroep doen op maatschappijen voor beheer sportinfrastructuur	A	stad/gemeente	LIC, WIN: Farys MEU: Cofely	KT		■	■				■	
6.9 toetreden tot de aanvullende diensten van Farys	B		Farys	KT, MT						■		

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE GEBOUWEN/TERREINEN

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
7. gedragsverandering personeel en gebruikers												
7.1 sensibilisering	C	stad/gemeente		KT	■		■	■		■	■	
• dikketruiendag		stad/gemeente	departement LNE		■	■	■		■	■		
• energietips		stad/gemeente				■		■	■	■		
• acties communiceren aan bezoekers en gebruikers		stad/gemeente					■					
• bij communicatie rond een uitgevoerde actie, indien mogelijk, steeds de gerealiseerde energiebesparing mee communiceren.		stad/gemeente			■		■	■	■	■	■	
• Werkgroep of item op vast overlegmoment		stad/gemeente						■				
8. energie-efficiëntie opnemen in de bestekken bij aankoop	C	stad/gemeente		KT	■	■	■	■	■	■		
9. hanteren van het 'energie-efficiëntie eerst' principe bij alle beleids- en investeringskeuzes	B	stad/gemeente		KT	■		■		■		■	
ernaar streven om bij de beleids- en investeringskeuzes in belangrijke mate in te zetten op energie-efficiëntie	B			KT						■		

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: EIGEN VLOOT

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	

TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA											67
----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------

1. voorbeeldfunctie fietsverplaatsingen vanuit de gemeente

• voorbeeldfunctie fietsgebruik college burgemeester en schepenen	C	stad/gemeente		KT								
• fietsvergoeding voor gemeentepersoneel	B	stad/gemeente		MT								
• (elektrische) fiets voor dienstverplaatsingen gemeentepersoneel, met inbegrip van goed fietsonderhoud en voorziening voor bagage (bv. fietsmand, fietstas)	B	stad/gemeente		MT								

2. voorbeeldfunctie verplaatsingen te voet vanuit de gemeente

• stapvergoeding voor gemeentepersoneel	B	stad/gemeente		MT								
---	---	---------------	--	----	--	--	--	--	--	--	--	--

3. voorbeeldfunctie verplaatsingen openbaar vervoer door de gemeente

• terugbetaling woon-werkverkeer openbaar vervoer voor gemeentepersoneel	B	stad/gemeente		MT								
• promoten openbaar vervoer voor verre werkverplaatsingen voor gemeentepersoneel	C	stad/gemeente		KT								

4. voorbeeldfunctie duurzame automobilititeit vanuit de gemeente

4.1. vergroenen eigen gemeentelijk voertuigenpark		stad/gemeente										
• zuinigere wagens: ecoscore	B	stad/gemeente		KT, MT								
• CNG-voertuigen	B	stad/gemeente	ING, OOS: DNB	KT, MT								
• elektrische voertuigen		stad/gemeente										
• aanschaf elektrische wagen	B	stad/gemeente	DNB	KT, MT								
• aanschaf hybride wagen	B	stad/gemeente		KT, MT								

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: EIGEN VLOOT

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
<ul style="list-style-type: none"> testen elektrische wagen 	C	stad/gemeente	ING, MEU, RUI: DNB TIE: EVA-project, Toyota Motors Europe nv, DNB	KT								
<ul style="list-style-type: none"> gratis Mobiscan van de vloot (Eandis) 	C	stad/gemeente		MT								
<ul style="list-style-type: none"> Mobiscan Provinciaal Mobiliteitspunt West-Vlaanderen (PMP) (zie eerder) 	C	stad/gemeente		MT								
4.2 carpooling: interne werking gemeente	B	stad/gemeente		KT								
4.3 opzetten interne periodieke bandenspanningscontrole		stad/gemeente										
<ul style="list-style-type: none"> voor eigen vloot 	C	OOS: team interne milieuzorg		KT								
<ul style="list-style-type: none"> voor eigen personeel 	C	OOS: team interne milieuzorg		KT								
<ul style="list-style-type: none"> voor inwoners en gemeentepersoneel 	B			MT								

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE VERLICHTING

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA										443		
1. inzetten op het verlichtingsbeleid												
1.1 kennisopbouw												
• gratis quickscan openbare verlichting (Eandis)	B	stad/gemeente		MT								
• deelname aan West-Vlaams kennisplatform Openbare Verlichting	C	stad/gemeente		KT								
1.2 opmaak actieplannen												
• gratis (regio)-masterplan openbare verlichting (Eandis)	C	stad/gemeente	Eandis	MT								
2. inzetten op de uitvoering van het verlichtingsbeleid												
• toepassen energiezuinige(re) technologieën	B	stad/gemeente	DNB	MT, LT							7	
◦ LED	A	stad/gemeente		MT, LT								
◦ voorzien van licht op basis van bewegingsdetectie voor de fietspaden om de veiligheid van de fietser te garanderen (voor fietspad naar Meulebeke en in Joris Lannostraat/Kasteelstraat)	B	stad/gemeente		MT, LT								
• doven											433	
◦ straatverlichting;	A	stad/gemeente		MT								
◦ monument-, sport- en sfeerverlichting	A	stad/gemeente		MT								
• dimmen	B	stad/gemeente		MT, LT							3	

GEMEENTE ALS ORGANISATIE: OPENBARE VERLICHTING												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
• doordacht plaatsen nieuwe straatverlichting	B	stad/gemeente		KT	■	■	■		■	■	■	
• verwijderen overbodige straatverlichting	A	stad/gemeente		MT	■	■	■	■	■	■		
• verbeteren van de signalisatie van de wegen (goede belijning, voldoende reflectoren,...)	C	stad/gemeente		MT	■	■	■	■	■	■	■	
• energiezuinige feestverlichting	B	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■		■	■	■	
3. inzetten op sensibilisering												
nacht van de Duisternis	C	stad/gemeente	DNB, BBL	KT	■	■	■	■	■	■		

2 wonen

2.1 doelstelling

Wonen is voor deze groep het belangrijkste thema qua uitstoot binnen het Burgemeestersconvenant. Het is daarnaast ook het thema bij uitstek waarover gemeenten en steden hun inwoners kunnen benaderen.

De totale CO₂-reductie die binnen de sector Wonen bekomen wordt, wordt geraamd op 44 173 ton of 32% ten opzichte van het BAU-scenario voor de huishoudens. De reductie kan op volgende manier verklaard worden:

- Door in te zetten op acties rond renovatie zal er 30928 ton CO₂ gereduceerd worden. De groepsactie 'Energierenovatie bij senioren' zal daarin een extra 1 241 ton CO₂-reductie opleveren.
De Woonwinkel Regio Roeselare wenst voor Lichtervelde en Moorslede een groepsaankoop dak- en muurisolatie op te zetten. Deze actie leidt tot een CO₂-reductie van 72 ton voor Lichtervelde.
- Het inzetten op het stimuleren van energiezuinige nieuwbouwwoningen en het inzetten op het bouwen van energiezuinige sociale woningen zorgt voor een CO₂-reductie van 142 ton.

- Het inzetten op PV op woningen levert een CO₂-reductie van 2 104 ton op. Door een extra groepsaankoop PV te organiseren als groepsactie wordt een bijkomende CO₂-reductie van 354 ton verkregen. Het opzetten van een actie om PV bij minder kapitaalkrachtigen te stimuleren zorgt voor een extra reductie van 54 ton CO₂.
- Door in te zetten op gedragsveranderingen en rationeel energieverbruik kan 10 591 ton CO₂ bespaard worden.

2.2 acties in de kijker

Binnen de groep worden heel wat acties ondernomen om inwoners actief aan te zetten om te werken rond het thema energie.

Elke gemeente/stad maakt deel uit van een Woonwinkel. Een Woonwinkel is een intergemeentelijk samenwerkingsverband waar inwoners terecht kunnen voor informatie, advies en begeleiding over wonen. Op vlak van energie kunnen de inwoners in iedere woonwinkel terecht voor informatie over de Vlaamse Energielening, de groepsaankoop groene energie, premies, tips om te besparen op de energiefactuur,...

Binnen de groep van steden en gemeenten zijn drie Woonwinkels actief. Iedere Woonwinkel behandelt een aantal vaste thema's, maar legt daarnaast eigen accenten. Als specifiek project heeft de Huisvestingsdienst regio Izegem in 2014 het project 'Energiewerker' opgestart. Gedurende het drie jaar lopende project zal een fulltime medewerker zorgen voor het energetisch doorlichten van woningen en het verder begeleiden van de inwoners ervan om effectief minder energie te verbruiken. De focus ligt op gezinnen met hoge energiefacturen waarbij betalingsmoeilijkheden kunnen ontstaan. Het gaat veelal om huurders. De actie wordt in Ingelmunster en Oostrozebeke uitgerold, gezien zij binnen de groep deel uitmaken van deze Woonwinkel.

Daarnaast wil de groep inzetten op doelgroepen die specifieke noden omtrent begeleiding of ondersteuning hebben. Een tweetal acties staven dit engagement:

- Met een eerste actie willen de gemeenten senioren die in oudere woningen wonen aanzetten tot energie-renovatie. Ze onderzoeken daarom of ze hen specifiek kunnen ondersteunen met aangepaste instrumenten. Moorslede sluit voor deze actie aan bij de groep.
- In een tweede actie willen de gemeenten zonnepanelen toegankelijk maken voor minder kapitaalkrachtigen. Ingelmunster, Lichtervelde, Meulebeke, Oostrozebeke, Ruiselede en Wingene zullen bekijken hoe ze het probleem rond financiering van de zonnepanelen kunnen aanpakken. De investering dient immers eerst te gebeuren, vooraleer er een terugverdieneffect is. Dit vormt een drempel voor minder kapitaalkrachtigen.

2.3 regionale acties

actie	CO ₂ -reductie impact	deelnemende steden en gemeenten	trekker van de actie	CO ₂ -reductie (ton)
■ totale reductie binnen dit thema				408
<p>1. Hernieuwen van de groepsaankoop PV. De laatste groepsaankoop PV was een succes. Om de bevolking helemaal mee te krijgen in de omschakeling naar duurzame energie, is het belangrijk de gevoerde acties te herhalen. Een goed moment om deze actie te herhalen is het installatiemoment van de zonnepanelen, aangekocht in de vorige groepsaankoop. De installatie zal het gespreksonderwerp zijn onder burens, vrienden, familie en in bepaalde wijken. Hierdoor zullen heel wat mensen ook de stap naar hernieuwbare energie willen zetten. Gezien de vorige groepsaankoop Chinese PV aanbod, wordt nu gedacht aan het aanbieden van Duitse (kwalitatief hoogstaander) PV-panelen.</p>	A	ING, LIC, MEU, MOO, OOS, RUI, WIN		354
<p>2. Opzetten van een actie om PV te stimuleren bij minder kapitaalkrachtigen. Momenteel zijn het de bewoners met voldoende kapitaal die PV kunnen installeren op hun dak. Voor een bepaalde groep mensen is het aankopen van PV te duur. Net deze groep heeft een grotere nood aan het beperken van hun energiefactuur. Deze actie wil dan ook PV toegankelijk maken voor minder kapitaalkrachtigen. Voor het realiseren van deze actie wordt gedacht aan instrumenten zoals de Vlaamse Energielening, een premie voor PV die zich toespitst op een bepaalde doelgroep,...</p>	A	ING, LIC, MEU, OOS, RUI, WIN		54
<p>3. Groepsaankoop dak- en muurisolatie voor Lichtervelde en Moorslede. In samenwerking met de Woonwinkel Woondienst Regio Roeselare kan een groepsaankoop dak- en muurisolatie georganiseerd worden (timing: einde huidige legislatuur). Deze actie steunt op de ervaring van de woonwinkel met het draaiboek van de groepsaankoop dak- en spouwmuurisolatie georganiseerd in Roeselare. Voor het uitvoeren van deze actie wordt door de gemeenten verder contact opgenomen met de Woonwinkel.</p>	A	LIC, MOO	trekker: Woonwinkel Regio Roeselare	72 (zit vervat in reductie 'renovatie')
<p>4. Opzetten van een campagne rond renovatie naar oudere inwoners die niet via sociale verhuurkantoren of SHM begeleid worden.</p>	A	Alle steden en gemeenten van de groep 'Klimaatoverleg Midwest'	WVI-klimaat	1 241 (zit vervat in reductie 'renovatie')

2.4 individuele acties

WONINGEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
■ renovatie										30928		
1. samenwerking met WoonWinkel of Woonpunt	A	stad/gemeente	MEU, RUI, TIE, WIN: woonwinkel regioTielt ING, OOS: huisvestingsdienst Regio Izegem (HRI)	KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	
2. samenwerking tussen steden, gemeenten, ... • kennisdeling	C	stad/gemeente	woonwinkel, intercommunales, provincie, werkgroep intergemeentelijk wonen	KT	■	■	■	■	■	■	■	
3. inzetten op de renovatie van huurwoningen	A	stad/gemeente	OOS, WIN: SVK TIE: woonwinkel, RSVK Tielt	MT	■			■	■	■	■	

WONINGEN													
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)	
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN		
4. ontzorging bij renovaties													
Informereren van inwoners over de nodige energierenovatie van een woning in het kader van een verkoopstransactie van de woning: <ul style="list-style-type: none"> gratis en vrijblijvende analyse van de woning waaruit een stappenplan (prioriteiten, kostenraming) volgt. samenwerken met notarissen, immobiliënkantoren en makelaars. mogelijk verplichten van deze analyse om recht te hebben op een gemeentelijke energiepremie. 	A	stad/gemeente	ING: HRI	MT, LT									
ter plaatse gaan bij mensen voor het geven van onafhankelijk advies	A		MEU, RUI, TIE, WIN: woonwinkel RUI: werkspoor ING, OOS: HRI	MT									
promoten energiescans	C	stad/gemeente	ING, LIC, MEU, RUI, TIE, WIN: OCMW ING, LIC, RUI, TIE: woonwinkel	KT									
meer inzetten op de energiescans (uitgevoerd door de energiesnoeiers). Deze energiescan kan mogelijk opnieuw aan alle inwoners worden aangeboden en niet specifiek alleen aan de sociale doelgroep.	B	stad/gemeente	ING: HRI	MT									

WONINGEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoorde-lijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie						CO ₂ -reductie (ton)	
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE		WIN
Inzetten op het sociaal dakisolatieproject (SDIP)	B	stad/gemeente	LIC, TIE: woondienst WIN: Sociaal Huis TIE: Werkspoor vzw, RSVK Tielt MEU: OCMW	KT, MT								
korting planadvies bij renovatie (BAS-advies: korting voor huisbezoek en voor advies op kantoor)	B	stad/gemeente		KT								
Inzetten op een wijkgerichte renovatieaanpak en ontzorging om de renovatiegraad per jaar sneller te doen stijgen.	A	stad/gemeente	MEU: SHM De Mandel	MT								
5. financieringsoplossingen												
• algemeen: premies voor energiebesparing en hernieuwbare energie	B	stad/gemeente		KT, MT								
• gemeentelijke subsidies voor de totaalrenovatie van woningen (bv. voor dakisolatie, dubbel glas en hoogrendement- of condensatieketels).	B	stad/gemeente		KT, MT								
• Vlaamse Energielening aanbieden en promoten in bestaande vorm.	B	stad/gemeente	Energiehuis WVI	KT								495
• Vlaamse Energielening (voorheen FRGE) voor investeringen in energiebesparing (maximum-rente 2%) renteloos aanbieden (bv. toepassen voor alle huurwoningen, of wijkgericht toepassen, of voor kansarmen,...)	B	stad/gemeente	Energiehuis WVI	KT, MT								
• eigenaars-verhuurders: premies voor ingrepen aan huurwoningen (excl. dakisolatie)	B	stad/gemeente	ING: HRI	KT, MT								
• subsidies geven aan specifieke doelgroepen voor het uitvoeren van energetische renovaties.	B	stad/gemeente		KT, MT								
• het advies van BAS koppelen aan het premiereglement	B	stad/gemeente		KT, MT								

WONINGEN

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoorde-lijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)	
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN		
<ul style="list-style-type: none"> groepsaankopen: meestappen in bepaald initiatief 	B	stad/gemeente		KT, MT									
6. sensibilisering													
<ul style="list-style-type: none"> inrichten van infoavonden 	B	stad/gemeente	DNB	KT, MT									
<ul style="list-style-type: none"> energiefitsessies 	B	OOS: MINA-raad	Eandis, woonwinkel	KT, MT									
<ul style="list-style-type: none"> organisatie woonbeurs 	B	TIE: JCI	TIE: woonwinkel	MT									
<ul style="list-style-type: none"> sensibiliseren over het nut van energieadvies: <ul style="list-style-type: none"> voorafgaand aan verlenen stedenbouwkundige vergunning voor verbouwing; bij transactie verkoop vastgoed 	B	stad/gemeente		KT									
<ul style="list-style-type: none"> promoten van het planadvies van BAS 	B	stad/gemeente	TIE: woonwinkel	KT									
<ul style="list-style-type: none"> promoten van de Vlaamse Energielening (Energiewerkers en personeelsleden van het OCMW verwijzen de mensen actief door). 	A	stad/gemeente	OCMW, Woonwinkel	KT									
<ul style="list-style-type: none"> sensibiliseren over: <ul style="list-style-type: none"> subsidies te vinden via VEA; premies via de netbeheerder voor bestaande woningen; premies via de netbeheerder voor nieuwbouwwoningen; 	C	stad/gemeente	TIE: Woonwinkel	KT									
<ul style="list-style-type: none"> sensibiliseren inzake renovatie en het installeren van hernieuwbare energie-installaties op woningen. Er wordt een overzicht gegeven van de kosten, de te realiseren besparingen en de terugverdientijd. 	C	stad/gemeente	Mogelijk: Eandis, Woonwinkel	MT									
<ul style="list-style-type: none"> sensibilisatiecampagne rond het isoleren van woningen (dakisolatie) 	B	stad/gemeente	MEU, TIE: Woonwinkel	MT									

WONINGEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
■ nieuwbouwwoningen												
• inzetten op het stimuleren van energie-autonome huizen.	B	stad/gemeente		KT							27,5	
• inzetten op het stimuleren van energiezuinige huizen.	B	stad/gemeente		KT							19	
• inzetten op het bouwen van nieuwe energiezuinige sociale woningen.	A	stad/gemeente	TIE: Tieltse Bouwmaatschappij ING: OCMW	KT, MT							95	
■ inzetten op ruimtelijke ordening												
• bij het creëren van nieuwe woongelegenheden voornamelijk inzetten op inbreiding.	A	stad/gemeente		MT								
• inzetten op alternatieve woonvormen zoals co-housing en kangoeroewonen	B	stad/gemeente		MT								
• in verkavelingen de beschikbare ruimte maximaal benutten, met de nodige aandacht voor groene zones. Er wordt ingezet op gegroepeerde en modulaire woonvormen.	A	stad/gemeente		MT								
■ inzetten op PV op woningen												
• meestappen in groepsaankopen PV	B	AG EOS, Ichoosr, testaankoop	stad/gemeente	KT							1 296	
• sensibiliseren rond acties vanuit het federale en Vlaamse niveau	B	stad/gemeente		KT, MT							808	
• sensibiliseren rond het plaatsen van zonnepanelen door gebruik te maken van de Vlaamse zonnekaart (ten vroegste beschikbaar in 2017).	B	stad/gemeente		MT								

WONINGEN												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
■ inzetten op rationeel energiegebruik										10 591		
• promoten aankoop energiezuinige apparaten	C	stad/gemeente		KT								
• promoten aankoop energiezuinige verlichting	C	stad/gemeente	RUI: woonwinkel	KT								
• promoten groepsaankoop groene energie	C	stad/gemeente	Sociaal huis TIE: Sociaal huis, Woonwinkel	KT								
• promoten van het overschakelen van stookolie naar gas bij installatie van een nieuwe verwarmingsketel.	C	stad/gemeente	TIE: woonwinkel	KT								
• promoten van warmtepompen voor het verwarmen van huidig elektrisch verwarmde woningen	C	stad/gemeente	TIE: woonwinkel	KT								
• organiseren van openhuizedagen waarbij voorbeeldwoningen door het grote publiek kunnen bezocht worden	B	stad/gemeente		MT								
• uitlenen energiemeter	C	stad/gemeente		KT								
• promoten energiemeters via gebruikelijke kanalen en via facebook en twitter.	C	stad/gemeente		KT								
• bereiken van een groter publiek door de meters via bv. de bibliotheek uit te lenen.	C	stad/gemeente		KT								
• sensibiliseren over het gebruik van toestellen om het inzicht van de inwoners inzake grootverbruikers en standaardverbruiken te vergroten.	C	stad/gemeente	MEU, TIE: woonwinkel	KT								
• sensibiliseren rond het gebruik van LED-verlichting in woningen	C	stad/gemeente	MEU, TIE: woonwinkel	KT								
• kansarmen leiden naar groepsaankopen	B	stad/gemeente	OOS, WIN: Sociaal huis RUI, TIE: OCMW	KT								

WONINGEN											
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoorde-lijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie						CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	
<ul style="list-style-type: none"> kansarmen leiden naar energiecoöperatieven 	B	stad/gemeente	OOS, WIN: Sociaal Huis TIE: OCMW	KT							
<ul style="list-style-type: none"> vertonen van de film 'Demain' in Tielt. Aan deze vertoning kan een vormingsmoment worden gekoppeld. Er kan eventueel worden samengewerkt met het Wereldhuis. 	C	stad	Wereldhuis Noord-zuidraad	KT							
<ul style="list-style-type: none"> het stadsmagazine en andere vormen van media (bv. elektronische nieuwsbrief, facebook,...) gebruiken om te sensibiliseren inzake energie, klimaat en duurzaamheid. Op regelmatige basis dienen er energietips en een artikel inzake energie/duurzaamheid in opgenomen te worden. 	C	stad	/	KT							

3 mobiliteit

3.1 doelstelling

Mobiliteit is de sector met de tweede grootste CO₂-uitstoot binnen de thema's van het Burgemeestersconvenant voor de groep 'Klimaatoverleg Midwest'.

De totale CO₂-reductie die binnen de sector Mobiliteit bekomen wordt, wordt geraamd op 20 328 ton of 23% ten opzichte van het BAU-scenario voor de sector Mobiliteit. De reductie kan op volgende manier verklaard worden:

- Inzetten op modal shift van verplaatsingen met de wagen naar verplaatsingen te voet of met de fiets levert een reductie van 13 870 ton CO₂ op. Er wordt op deze modal shift ingezet door sensibilisatie en infrastructuurwijzigingen zodat een duurzame manier van verplaatsen volgens het STOP-principe wordt bekomen.
- Door te werken aan autoluwe centra, woonwijken,... wordt een daling van het lokale autoverkeer verkregen. Dit levert een CO₂-reductie van 2 915 ton op.
- Inzetten op technologische vernieuwingen in het wagenpark en de overstap naar andere brandstoffen zorgt voor een CO₂-reductie van 3 538 ton.
- De groep 'Klimaatoverleg Midwest' wenst het aantal auto's op de weg te verminderen en zet binnen dit kader ook in op autodelen en carpoolen. Dit levert respectievelijk een CO₂-reductie van 5,4 en 0,227 ton op.

3.2 acties in de kijker

De gemeenten en steden wensen op hun grondgebied sterk in te zetten op het zich verplaatsen met de fiets. Iedere stad/gemeente werkt onder meer aan fietspaden, om vlotte verbindingen mogelijk te maken. Lichtervelde, Tielt en Wingene willen daarenboven inzetten op fietsstraten, waarbij de fietser voorrang heeft op de wagen.

Ingelmunster gaat een stap verder en zorgt voor een grondig uitgebouwd flankerend fietsbeleid. De gemeente wenst een subsidie te geven aan inwoners die een fiets aanschaffen op voorwaarde dat een nummerplaat ingeleverd wordt. Daarnaast wil de gemeente kleine fietsenrekken promoten bij de plaatselijke middenstand. Hierbij wil ze inzetten op uniformiteit in de rekken. Als laatste wil de gemeente voorzien in laadpunten voor elektrische fietsen en in voorzieningen om fietsbanden op te pompen. Door deze zaken op fietskaarten te vermelden, vergroot de toegankelijkheid ervan.

Binnen de groep van gemeenten zullen bovendien ervaringen over het fietsbeleid uitgewisseld worden tussen Ingelmunster, Lichtervelde, Meulebeke, Oostrozebeke, Tielt en Wingene. Goede praktijken zullen zich hierdoor beter verspreiden.

3.3 regionale acties

actie	CO ₂ -reductie impact	deelnemende steden en gemeenten	trekker van de actie	CO ₂ -reductie (ton)
1. Ervaringsuitwisseling over het fietsbeleid Iedere gemeente heeft ervaring met bepaalde elementen in het fietsbeleid (invoeren fietsstraten, installeren elektrische laadpunten, sensibilisering,... Bedoeling is via kennisuitwisseling het gemeentelijk fietsbeleid verder uit te bouwen.	B	ING, LIC, MEU, OOS, TIE, WIN	Trekker: Tielt	Zit vervat in reductie 'Modal shift naar verplaatsingen per fiets en te voet'
2. Intergemeentelijk aankopen van fietsrekken, openbare fietspompen, elektrische laadpalen,... om het fietsbeleid verder uit te bouwen. Voor verdere ondersteuning van het fietsbeleid binnen de steden en gemeenten, kunnen fietsrekken, fietspompen, laadpalen,... in groep worden aangekocht. Het aankopen in groep levert uniformiteit en een prijsvoordeel op. Deze aankopen kunnen opgevolgd worden binnen het Burgemeestersoverleg Midwest.	A	ING, LIC, OOS, TIE, WIN	Trekker: Oostrozebeke	Zit vervat in reductie 'Modal shift naar verplaatsingen per fiets en te voet'
3. Gezamenlijke aankoop van stickers die aanduiden dat een doodlopende straat doorgang biedt aan fietsers en voetgangers. In het verleden werd reeds een groepsaankoop verkeersborden georganiseerd binnen het Burgemeestersoverleg Midwest. De coördinator van het Burgemeestersoverleg Midwest geeft aan dat deze actie binnen het Burgemeestersoverleg kan worden opgevolgd.	C	MEU, RUI, WIN		Zit vervat in reductie 'Werken aan autoluwe centra, woonwijken,...'

3.4 individuele acties

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA											20 328	
■ modal shift naar verplaatsingen per fiets en te voet											13 870	
1. stimuleren van fietsverplaatsingen (werk, school, recreatie)												
1.1 uitbouwen comfortabeler en veiliger fietsnetwerk - fietspaden												
• investeren in goede en veilige fietspaden	A	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	
• herstellen fietsinfrastructuur	A	stad/gemeente		KT		■	■	■		■	■	
• verbeteren/vervolledigen fietsinfrastructuur bv. aanleg fietsdoorsteken, afsluiten sluiproutes voor autoverkeer (bv. plaatsen paaltje), aanleggen fietsbrug	A	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	
• aanleggen/verbeteren fietsinfrastructuur op wegen opgenomen in het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk: Fietsfonds	A	stad/gemeente	Provincie W-VI	KT, MT		■	■	■	■	■	■	
• fietssnelwegen door de provincie	A	stad/gemeente	TIE: Provincie O-VI	MT	■					■		
• inzetten op fietsstraten	B	stad/gemeente		MT		■				■	■	
• de fietspaden in kleur aangeven op het wegdek	C	stad/gemeente		MT		■	■		■	■	■	

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
<ul style="list-style-type: none"> inzetten op trage wegen <ul style="list-style-type: none"> planopmaak trage wegen realiseren missing links onderhouden bestaande verbindingen 	A	stad/gemeente	ING, OOS, WIN: provincie WIN: VLM TIE: gemeente Dentergem ING: Izegem OOS: MINA-raad	MT								
1.2 betere en meer fietsstallingen												
<ul style="list-style-type: none"> minimum aantal fietsstallingen via stedenbouwkundige – of verkavelingsvergunning bij woningen-appartementen-bedrijven 	B	stad/gemeente		KT								
<ul style="list-style-type: none"> fietsstallingen opnemen bij het bestemmingspunt (bv. bushaltes, winkelstraat, bibliotheek, sportvoorzieningen,...) 	B	stad/gemeente		KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> voorzien van voldoende en goede fietsstallingen bij de bushaltes en aan de stations 	B	stad/gemeente		KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> promoten van kleine fietsrekken bij de plaatselijke middenstand, waarbij de gemeente deze gratis of met toeslag ter beschikking stelt. De gemeente zorgt hierbij voor uniformiteit van de rekken. 	A	stad/gemeente		KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> inventarisatie accommodatie met evaluatie 	C	stad/gemeente		KT								
<ul style="list-style-type: none"> Voorzien van overdekte stallingen 	B	stad/gemeente		KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> Voorzien van beveiligde stallingen 	B	stad/gemeente		KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> Voorzien van fietsstallingen waar ook elektrische fietsen en bakfietsen kunnen gestald worden 	B	stad/gemeente		MT								
1.3 stimuleren van elektrische fietsen												
<ul style="list-style-type: none"> fietsoplaadpunten plaatsen 	B	stad/gemeente	RUI: DNB	MT								

DUURZAME MOBILITEIT

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
<ul style="list-style-type: none"> • voorzien van elektrische laadpunten voor fietsen en drukpompen om fietsbanden op te blazen bij drukke fietslocaties of locaties met een grote fietsenstalling. De locaties moeten vermeld worden op een kaart met ook andere nuttige info voor fietsers. 	B	stad/gemeente		KT, MT								
1.4 voorzien van financieringsmogelijkheden voor fietsen												
<ul style="list-style-type: none"> • premies voor elektrische fietsen 	B	stad/gemeente		MT								
<ul style="list-style-type: none"> • groepsaankopen: Opzetten of bekend maken lopende acties 	B	Samen sterker		MT								
<ul style="list-style-type: none"> • premie aankoop bakfiets/fietskar 	B	stad/gemeente		MT								
<ul style="list-style-type: none"> • geven van een gemeentelijke premie voor de aankoop van een gewone fiets, bakfiets, elektrische fiets, elektrische tandem of elektrische bakfiets op voorwaarde dat een nummerplaat wordt ingeleverd 	B	stad/gemeente		KT, MT								
1.5 inzetten op deelfietsssystemen												
<ul style="list-style-type: none"> • bluebikes aan het station 	B	stad/gemeente	NMBS	MT								
<ul style="list-style-type: none"> • inzetten op deelfietsssystemen (andere dan Bluebike) 	B	stad/gemeente		MT								
1.6 promoten van fietstoerisme	C	stad/gemeente	Brugs Ommeland, Westtoer TIE: wielertoeristenclubs, Tielt Zomert	KT								
1.7 opstellen schoolfietsroutekaart	C	stad/gemeente		KT								
1.8 opzetten of hernemen van de fietspooling om naar school te gaan	A	stad/gemeente		KT, MT								

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
1.9 charter 'Sterk Fietsbeleid' (Fietsberaad Vlaanderen) voor gemeenten: Onderzoeken van de mogelijkheid om te ondertekenen	C	stad/gemeente		KT								
1.10 luik fietsbeleid in mobiliteitsplan of afzonderlijk fietsbeleidsplan	B	stad/gemeente		KT, MT, LT								
2. stimuleren van verplaatsingen te voet												
2.1 uitbouwen voetgangersdoorsteken	B	stad/gemeente		MT, LT								
2.2 goede infrastructuur voor voetgangers												
• goed onderhouden voetpaden	C	stad/gemeente		KT, MT								
• aangepaste inrichting	C	stad/gemeente		MT, LT								
• vrijwaren van voetpaden (bv. niet op parkeren)	C	stad/gemeente	politie	KT								
• goede inplanning	C	stad/gemeente		MT, LT								
2.3 voorzien van voldoende straatmeubilair (banken,...)	C	stad/gemeente		MT								
3. sensibilisatie												
3.1 week van de mobiliteit												
• strapdag	C	stad/gemeente		KT								
• opwaarderen van de bestaande autoloze zondag met Strapdag voor scholen	C	stad/gemeente		KT								
3.2 mijn korte ritten (www.mijnkorteritten.be)	C	stad/gemeente		KT								
3.3 fietseducatie op school	C	stad/gemeente Scholen	WIN: Politie	KT								

DUURZAME MOBILITEIT

actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
3.4 promoten van het fietsgebruik door fluohesjes en fietshelmen te voorzien voor de schoolgaande leerlingen	C	stad/gemeente scholen	Tielt: poltiezone	KT	■	■	■	■	■	■	■	
3.5 stimuleren van bedrijven om een fietsvergoeding te geven aan personeelsleden	C	stad/gemeente		KT	■			■	■		■	
3.6 promoten van de applicatie 'bike to work' bij de werkgevers en de werknemers.	C	stad/gemeente		KT	■			■			■	
3.7 met belgerinkel naar de winkel	C	BBL, UNIZO, gezinsbond		KT	■	■	■		■	■	■	
3.8 testkaravaan												
• promoten naar bedrijven toe	C	stad/gemeente		KT			■					
• kandidaatstelling Testkaravaan voor gemeenten vanaf 2017	B	provincie W-VI		KT					■			
3.9 opzetten van een symbolische actie gedurende een ander evenement om de inwoners te sensibiliseren inzake mobiliteit	C	stad/gemeente		MT	■	■	■	■		■	■	
3.10 sensibilisatie via infoartikels	C	stad/gemeente		KT, MT, LT			■			■	■	
■ werken aan autoluwe centra, woonwijken,...												2915
4. herziening mobiliteitsplan tegen 2020	B	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	
5. autoluwe zones/ Zone 30												
• integratie voetgangers in verkeer (bv. autoluwe straten, aangepast snelheidsregime voor verkeer)	C	stad/gemeente		MT	■	■	■	■	■	■	■	
• uitbreiden zone 30	C	stad/gemeente		MT		■				■		
6. parkeermanagement												
• strengere parkeernormen bij bestemmingspunten (bv. kantoren)	B	stad/gemeente		KT, MT		■			■			
• strengere parkeernormen in verkavelingen (stedenbouwkundige vergunning)	B	stad/gemeente		KT, MT		■						
• lang- en kortparkings	B	stad/gemeente		KT, MT	■	■	■	■	■	■	■	

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
<ul style="list-style-type: none"> minder parkeerplaatsen voor wagens in winkelstraten voorzien. Deze parkeerplaatsen worden vervangen door meer fietsstallingen en een breder voetpad 	A	stad/gemeente		MT								
7. uitvoeren mobiliteitstoets												
<ul style="list-style-type: none"> mobiliteitstoets voor eigen gemeentelijke diensten 	B	stad/gemeente		KT								
<ul style="list-style-type: none"> mobiliteitstoets voor projecten waarbij geen wettelijke verplichting geldt 	B	stad/gemeente	TIE: Sociale Bouwmaatschappij	MT								
8. schoolvervoersplannen	B	stad/gemeente		MT								
<ul style="list-style-type: none"> opstellen schoolvervoersplan voor school gelegen aan grote gewestweg i.k.v. subsidie voor heraanleg van de schoolomgeving 												
9. mobiliteit bij evenementen	B	stad/gemeente		MT								
<ul style="list-style-type: none"> mobiliteitsplanning i.s.m. organisatoren <ul style="list-style-type: none"> trein, bus, pendelbussen, mobiele fietsstallingen,... Communicatie 												
10. bedrijfsvervoersplannen	B	stad/gemeente	WIN: Kingspan TIE: VOKA	KT, MT								
<ul style="list-style-type: none"> planning i.s.m. bedrijven <ul style="list-style-type: none"> grote bedrijven aanspreken om mobiliteitsaspecten te evalueren en aan te pakken 												
11. intergemeentelijk overleg mobiliteit, mobiliteitsstudies	B	stad/gemeente	Provincie W-VI TIE: AWW	KT								
12. stimuleren gebruik openbaar vervoer												
12.1 ruimtelijke ontwikkelingen enten op openbaar vervoersnetwerk	A	stad/gemeente	De Lijn	MT, LT								

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
12.2 doorstromingsmaatregelen voor openbaar vervoer												
<ul style="list-style-type: none"> bus op rijbaan laten stoppen in bebouwde kern i.p.v. haltehavens 	B	stad/gemeente		MT, LT								
12.3 overleg met vervoersmaatschappijen (De Lijn, NMBS), al dan niet intergemeentelijk	B	stad/gemeente	De Lijn, NMBS	KT								
12.4 afstemmen van het trein-, bus- en fietsgebruik: werken aan een betere afstemming van bus- en treinlijnen	B	stad/gemeente	De Lijn, NMBS	MT								
13. sensibilisatie												
13.1 week van de mobiliteit												
<ul style="list-style-type: none"> autovrije zondag 	C	stad/gemeente		KT								
<ul style="list-style-type: none"> autovrije zondag over het gehele centrum van de stad/gemeente 	C	stad/gemeente		KT								
13.2 gedurende een aantal dagen per jaar de grote winkelstraten verkeersvrij maken	C	stad/gemeente		KT								
■ inzetten op technologische vooruitgang												3 538
14. netwerk laadpunten elektrische voertuigen	A	stad/gemeente DNB	DNB	MT								
15. voorzien van een CNG-tankstation op het grondgebied	A	stad/gemeente	TIE: DATS 24 private partners	MT								
16. sensibilisatie												
16.1 promoten opstellen Mobiscan (vanuit Provinciaal Mobiliteitspunt West-Vlaanderen = PMP) <ul style="list-style-type: none"> analyse bereikbaarheid bedrijven(zones) analyse mobiliteit personeelsleden 	C	stad/gemeente	Provincie W-VI	KT								

DUURZAME MOBILITEIT												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke uitvoer	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie in:							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
16.2 sensibiliseren van bedrijven om bij aankoop of leasing te kiezen voor wagens op alternatieve energiebronnen.	B	stad/gemeente		KT	■			■		■	■	
16.3 promoten van milieuvriendelijke en energiezuinige wagens	C	stad/gemeente		KT	■	■	■	■	■	■	■	
16.4 infoavond ecodriving, bandenspanning,...	B	stad/gemeente		MT			■					
16.5 bandenspanningsactie	B	stad/gemeente		MT	■							
■ autodelen												5,4
17. autodelen particulieren												
• promotie	C	stad/gemeente		KT						■		
18. autodelen gemeentelijke vloot met particulieren	C	stad/gemeente		KT				■				
• Onderzoeken van de mogelijkheden. Bij een positief onderzoek kan dit leiden tot implementatie.												
■ carpoolen												0,227
19. investeren in aanleg carpoolparkings	B	stad/gemeente		MT, LT		■						
20. officieuze carpoolparking op het grondgebied	B	stad/gemeente		KT	■							
21. actief promoten van carpoolen door het opzetten van acties.	B	stad/gemeente		MT		■		■			■	
22. sensibiliseren om de burgers meer aan te zetten tot carpoolen.	C	stad/gemeente		KT						■		

4 tertiaire sector

4.1 doelstelling

De totale CO₂-reductie die binnen de tertiaire sector bekomen wordt, wordt geraamd op 3760 ton of 10% ten opzichte van het BAU-scenario voor de tertiaire sector. De reductie kan op volgende manier verklaard worden:

- Er wordt ingezet op sensibilisatie rond het thema energie en bestaande acties van het Vlaams en federaal niveau alsook acties van specifieke vakorganisaties. Er wordt geschat dat hierdoor 15% van de oppervlakte gebouwen maatregelen zal uitvoeren om het gebouwenpatrimonium energiezuiniger te maken. Met deze actie komt een CO₂-reductie van 1731 ton overeen.
- De werkgroep die zal worden opgericht om de tertiare sector te bereiken zet in op acties met een grote impact. De CO₂-reductie van deze acties komt overeen met 1982 ton.
- Inzetten op het sluiten van winkeldeuren levert een CO₂-reductie van 47 ton op.

4.2 acties in de kijker

De tertiaire sector is een doelgroep die tot op heden door heel wat gemeenten nog niet specifiek benaderd wordt. Indien er acties zijn, zijn deze bovendien veelal niet gericht op het thema energie. Voor de gemeenten binnen de groep is het dan ook in de eerste plaats zoeken naar instrumenten om deze doelgroep gericht aan te spreken omtrent energiebesparing en hernieuwbare energie. Bedoeling is om samen een werkgroep op te richten en kennis op te bouwen over acties die naar de tertiaire sector toe opgenomen kunnen worden, om ze daarna uit te rollen. Het is in groep ook mogelijk acties met meer impact op te nemen, wat het streefdoel is. Moorslede sluit mee aan op deze werkgroep.

4.3 regionale acties

actie	CO ₂ -reductie impact	deelnemende steden en gemeenten	trekker van de actie	CO ₂ -reductie (ton)
<p>1. Samenwerken voor het opzetten van acties naar de tertiaire sector toe. Uit de rondvraag bij de verschillende steden/gemeenten is gebleken dat er nog geen of weinig actie wordt ondernomen naar deze sector. Een bijkomend probleem is dat deze sector zeer divers is. Nochtans is deze sector verantwoordelijk voor 10-15% van de CO₂-uitstoot op het grondgebied binnen de sectoren meegenomen in het Burgemeestersconvenant.</p> <p>Om deze sector te bereiken dienen er specifieke acties te worden opgezet. Het uitwerken van deze acties kan het beste in groep gebeuren om tot betere ideeën en grotere acties te komen.</p>	B	ING, LIC, MEU, MOO, OOS, RUI, TIE, WIN		1982

4.4 individuele acties

TERTIAIRE SECTOR												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA											1731	
■ inzetten op sensibilisatie												
1. gebruiken van volgende communicatiekanalen om de tertiaire sector te bereiken		stad/gemeente										
• digitaal economische kaart	B		POM W-VI	KT, MT	■	■		■		■		
• lokaal economische raad	B			KT, MT	■					■		
• mailinglijst	B			KT, MT			■		■			
• lokaal economisch forum	B			KT, MT		■						
2. promoten energiezuinigere uitbating/ procesuitvoering												
2.1 stimuleren groepsaankoop groene energie		stad/gemeente										
• Provincie : tot 100.000 kWh gas en 50.000 kWh elektriciteit (particulieren en kleine bedrijven) ();	B			KT	■		■	■	■	■		
• POM: >100.000kWh gas en > 50.000 kWh elektriciteit	B			KT			■		■	■		
2.2 promoten zelfscan KMO's (VEA)	B	stad/gemeente		KT							■	
2.3 promoten van het installeren van een WKK in bv. de wellness- en horecasector, zwembaden, ziekenhuizen, zorginstellingen en kantoorgebouwen.	A	stad/gemeente	mogelijk: Cogen Vlaanderen	KT			■		■		■	
3. stimuleren energie-efficiënt lichtgebruik												
3.1 reglementen ter voorkoming van lichthinder	B	stad/gemeente		MT		■						

TERTIAIRE SECTOR													
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoordelijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)	
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN		
Bekijken om het voorstel vanuit de adviesraad m.b.t. het doven/dimmen van lichtreclame met het oog op het behouden van een goed wegbeeld kan worden meegenomen.	B			MT									
■ inzetten op bedrijventerreinen													
• ontwikkelen CO ₂ -neutrale bedrijventerreinen op het grondgebied (neemt enkel aspect elektriciteit mee)	A	stad/gemeente	WVI	KT, MT									
• revitalisering oude bedrijventerreinen met energie-optimalisatie	A	stad/gemeente		KT, MT									
• bedrijventerreinen met hernieuwbare energie of warmtenet	A	stad/gemeente	Tielt: 'windenergie: voorzien in PRUP uitbreiding Tielt Noord'	MT, LT									
• het gebruik van hernieuwbare energie op bedrijventerreinen promoten (bv. PV, windenergie,...)	A	stad/gemeente		KT									
■ inzetten op gedragsveranderingen inzake energiegebruik naar gebruikers tertiaire gebouwen via bestaande campagnes													
• samenwerken met de Raad voor lokale economie/Unizo om een actie op te zetten bv. inzake het sluiten van winkeldeuren en het doven van de etalageverlichting	B	stad/gemeente	UNIZO TIE: Raad voor lokale economie	MT									47

5 lokale energieproductie

5.1 doelstelling

De steden en gemeenten van de groep 'Klimaatoverleg Midwest' zetten in op lokale, hernieuwbare energieproductie om op deze manier in 2% van de energiebehoefte van het grondgebied te voorzien in 2020.

De totale CO₂-reductie die door lokale energieproductie bekomen wordt, wordt geraamd op 5439 ton.

5.2 acties in de kijker

De gemeenten en steden wensen in te zetten op lokale, hernieuwbare energieproductie. Zij doen dit door enerzijds te werken op elektriciteitsproductie (via zonnepanelen) en anderzijds door in te zetten op warmte.

Het zelf produceren van elektriciteit is in de regio al meer ingeburgerd dan het werken rond warmte. Zo zijn er in Wingene reeds zonnepanelen op een school geplaatst, in Ingelmunster en Lichtervelde wordt dit onderzocht.

Het potentieel van warmte wordt in de groep Klimaatoverleg Midwest minder benut. De gemeenten wensen er de komende jaren op in te zetten, in de eerste plaats door mogelijkheden te onderzoeken voor warmtenetten en WKK's. Wingene wenst onderzoek te doen naar de mogelijkheden binnen nieuwe verkavelingen, Tielt wenst dit onderzoek uit te breiden naar het volledige grondgebied. Ingelmunster, Meulebeke en Oostrozebeke zijn cases (Living Labs) binnen het Europees project BISEPS. POM werkt deze uit en wil daarvoor verder bouwen op resultaten uit het ARBOR-project. De focus ligt daarmee op de haalbaarheid van een warmtenet met hoofdzakelijk restwarmte van industrie.

5.3 individuele acties

LOKALE ELEKTRICITEITS- EN KOUDE/WARMTE PRODUCTIE												
actie	CO ₂ -reductie impact	verantwoorde-lijke actie	partners	termijn (KT, MT, LT)	wordt opgenomen als actie							CO ₂ -reductie (ton)
					ING	LIC	MEU	OOS	RUI	TIE	WIN	
TOTALE REDUCTIE BINNEN DIT THEMA												5439
■ inzetten op hernieuwbare energie		stad/gemeente										
1. investeren in hernieuwbare energie												
• windenergie	A		Prov W-VI	MT								
2. opzetten van/deelname aan coöperatieve voor hernieuwbare energie	A			MT, LT								
• Ondersteunen, faciliteren en deelnemen aan kleine energiecoöperatieven. De eerste stap is het verder onderzoeken van een mogelijk specifieke rol voor de stad/gemeente				MT								
• PV op daken van scholen	A			MT								
■ inzetten op onderzoek		stad/gemeente										
1. onderzoeken van de mogelijkheden voor warmtenetten, WKK en warmwaterdistributie bij nieuwe verkavelingen	A			KT, MT								
2. onderzoeken van de mogelijkheden voor warmtenetten, WKK en warmwaterdistributie voor het volledige grondgebied van de stad/gemeente.	A			KT, MT								
3. onderzoeken van de mogelijkheden om te investeren in windenergie												

VERDERE OPVOLGING

Dit actieplan bevat acties die tot en met 2020 opgenomen moeten worden om succesvol de doelstelling van 20% minder CO₂-uitstoot te halen.

WVI trekt vanuit haar coördinatorenrol binnen het Burgemeestersconvenant voor de groep Klimaatoverleg Midwest de werkgroep die de uitvoering van het plan opvolgt. Dergelijke werkgroep is om verschillende redenen een nuttig instrument:

- door op regelmatige basis samen te komen met de trekkers binnen de steden en gemeenten kunnen de stand van zaken en de volgende te zetten stappen bepaald worden
- het verzekert de betrokkenheid van elke stad/gemeente die deel uitmaakt van de groep
- het zorgt voor een blijvend engagement van alle steden en gemeenten om de acties op te nemen
- het maakt het eenvoudiger de regionale acties op te volgen
- de deelnemers aan de groep blijven op de hoogte van de stand van zaken in de andere steden en gemeenten.

Een tweede instrument voor opvolging is de verplichte tweejaarlijkse rapportering aan Europa. In dergelijke rapportage dient een beschrijving gegeven te worden van de stand van zaken in de uitvoering van het actieplan. Eénmaal in de vier jaar moeten daarbij nieuwe cijfers over de CO₂-uitstoot voorgelegd worden.

BIJLAGE 1: LIJST MET AFKORTINGEN

AG EOS	Autonoom Gemeentebedrijf Energiebesparing Oostende
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BAU	Business as usual (in deze context vanaf 2011)
BBC	Beleids- en beheerscyclus
BBL	Bond Beter Leefmilieu
BEN-norm	Bijna energieneutraal norm
CNG	Compressed natural gas (aardgas onder druk)
CoM	Covenant of Mayors (Burgemeestersconvenant)
CO₂	Koolstofdioxide
DNB	Distributienetbeheerder
EPC	Energy performance contracting
ESCO	Energy service compagny
EVA	Elektrische Voertuigen in Actie
GECORO	Gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening
HRI	Huisvestingsdienst Regio Izegem
ING	Ingelmunster
JCI	Junior Chamber International
KMO	Kleine of middelgrote onderneming
KT	Korte termijn
kWh	Kilowattuur
kWh/j	Kilowattuur per jaar
LED	Light-emitting diode (licht-emitterende diode of lichtuitstralende diode)
LIC	Lichtervelde
LNE	Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
LT	Lange termijn
MEU	Meulebeke
MINA-raad	Adviesraad voor milieu en natuur
MOO	Moorslede
MOW	Departement Mobiliteit en Openbare Werken
MT	Middellange termijn
OOS	Oostrozebeke
PMP	Provinciaal Mobiliteitspunt West-Vlaanderen
POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij
PV	Fotovoltaïsche panelen (zonnepanelen)

RSVK	Regionaal sociaal verhuurkantoor
RUI	Ruiselede
SDIP	Sociaal Dakisolatieproject
SEAP	Sustainable Energy Action Plan (Duurzaam energieactieplan)
SHM	Sociale huisvestingsmaatschappij
SVK	Sociaal verhuurkantoor
TIE	Tielt
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VEA	Vlaams Energieagentschap
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen vzw
VTE	Voltijds equivalent
WIN	Wingene
WinVorm	West-Vlaanderen in vorm
WKK	Warmtekrachtkoppeling
WVI	West-Vlaamse Intercommunale
WWF	World Wide Fund for Nature (Wereld Natuur Fonds)

BIJLAGE 2: LEGENDE TABEL REGIONALE ACTIES & INDIVIDUELE ACTIES

A-actie	actie met een <u>grote</u> impact op de CO ₂ -reductie
B-actie	actie met een <u>matige</u> impact op de CO ₂ -reductie
C-actie	actie met een <u>beperkte</u> impact op de CO ₂ -reductie

ING	Ingelmunster
LIC	Lichtervelde
MEU	Meulebeke
MOO	Moorslede
OOS	Oostrozebeke
RUI	Ruiselede
TIE	Tielt
WIN	Wingene

	lopende actie
	nieuwe actie
	lopende actie met nieuwe elementen
	afgeronde actie

